

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889.

Andra Kammaren.

N:o 5.

Fredagen den 8 februari

kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Att ledamoten af Riksdagens Andra kammare herr öfverdirektör *Knut Styffe*, som lider af strupkatarr, är tills vidare urståndsatt att lemna sina rum intyggar
Stockholm den 8 febr. 1889.

C. Häggström.

Läkare.

§ 2.

Föredrogos, hvar efter annan, de i senaste sammanträdet afgifna motioner, och hänvisades:

herr *P. Anderssons* i Högkil motion, n:o 171, till kammarens tillfälliga utskott n:o 4;

herr *N. Jönssons* i Gammalstorp motion, n:o 172, till statsutskottet; och

herr *Ollas Ericssons* motion, n:o 173, till särskilda utskottet.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda lagutskottets utlåtanden n:is 2, 3, 4, 5, 6 och 7.

§ 4.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *A. Persson* i Mörarp, hvilken nu aflemnade en motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om sammanförande i en författning af gällande bestämmelser i fråga om rust- och rotehållares skyldighet att anskaffa manskap och hästar samt verkställa transporter.

Denna motion, som erhöll ordningsnummer 174, begärdes på bordet och bordlades.

§ 5.

Justerades tre protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,43 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Lördagen den 9 februari

kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet m. m. friherre *F. von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående utsträckt användning af undsättningsfonden.

Den aflemnade kongl. propositionen blef jemlikt föreskriften i 58 § regeringsformen bordlagd till nästa sammanträde.

§ 2.

Justerades protokollet för den 2 innevarande februari.

§ 3.

Företogos, enligt derom förut fattadt beslut, val af dels sju ledamöter i det särskilda utskott, som Riksdagen beslutat tillsätta för behandling af frågan om väghållningsbesvärets utgörande på landet, och dels sju suppleanter i samma utskott; och befunnos efter valförrättningarnes slut hafva blifvit utsedde till

ledamöter:

herr	<i>Per Ersson</i> i Vestlandaholm	med	192	röster,	
»	<i>Ol. Jonsson</i> i Hof	»	192	»	
»	<i>G. Ryding</i>	»	192	»	
»	<i>J. Bengtsson</i> i Gullåkra	»	191	»	
»	<i>P. Andersson</i> i Högkil	»	153	»	
»	<i>G. Berg</i>	»	96	»	och
»	<i>O. Erickson</i> i Bjersby	»	96	»	

suppleanter:

herr	<i>S. M. Olsson</i> i Sörnäs	med	179	röster,	
»	<i>L. Essén</i>	»	117	»	
»	<i>A. G. Olsson</i> i Frösvi	»	98	»	
»	<i>N. Pehrsson</i> i Önnerud	»	98	»	
»	<i>P. Truedsson</i>	»	98	»	
»	<i>C. G. A. Bergendahl</i>	»	98	»	och
»	<i>W. Billing</i>	»	97	»	

Ordningen mellan de suppleanter, som erhållit lika antal röster, bestämdes genom lottning, sådan den finnes häröfvan angifven.

§ 4.

Vid härefter anställda val af tjugufyra valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare, äfvensom af sex suppleanter för desse valmän utsågos:

till valmän:

herr <i>Folke Andersson</i>	med 176 röster,	
» <i>J. Andersson i Baggböle</i>	» 176	»
» <i>B. Bengtsson i Boberg</i>	» 176	»
» <i>O. A. Brodin</i>	» 176	»
» <i>A. F. Broström</i>	» 176	»
» <i>J. H. E. Dieden</i>	» 176	»
» <i>J. Nydahl</i>	» 176	»
» <i>F. Pettersson i Tjärsta</i>	» 176	»
» <i>L. Pålsson i Hemmesdynge</i>	» 176	»
» <i>J. Smedberg</i>	» 176	»
» <i>A. G. Anderson i Himmelsby</i>	» 97	»
» <i>M. Andersson i Löfhult</i>	» 97	»
» <i>J. H. Andrén</i>	» 97	»
» <i>G. E. Beskow</i>	» 97	»
» <i>C. W. Collander</i>	» 97	»
» <i>A. P. Danielson</i>	» 97	»
» <i>J. Eklund</i>	» 97	»
» <i>C. F. Höglund</i>	» 97	»
» <i>J. Johansson i Öjebyn</i>	» 97	»
» <i>J. Johnsson i Thorsberg</i>	» 97	»
» <i>G. W. Lyth</i>	» 97	»
» <i>Emil Olsson i Kyrkebol</i>	» 97	»
» <i>W. G. von Schwerin</i>	» 97	» och
» <i>M. Tysk</i>	» 97	»

till suppleanter:

herr <i>O. H. Ström</i>	med 86 röster,	
» <i>Ollas A. Ericsson</i>	» 86	»
» <i>G. A. Wändahl</i>	» 86	»
» <i>M. W. Ullman</i>	» 86	»
» <i>J. Carlsson i Nysäter</i>	» 86	» och
» <i>F. G. Björck</i>	» 85	»

Mellan de ledamöter, som till suppleanter erhållit lika antal röster, bestämdes ordningen, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästförestående två §§ omförmälda val.

§ 6.

Efter föredragning härnäst af herr *A. Perssons* i Mörarp i senaste sammanträdet bordlagda motion, n:o 174, hänvisades den samma till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 4.

§ 7.

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

Till kammarens afgörande förelag lagutskottets utlåtande n:o 2 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

§ 1 i berörda lagförslag var af följande lydelse:

»Finnes prest offentligen förkunna eller annorledes utsprida lärosats, som är stridande mot svenska kyrkans lära; dömes till varning eller mistning af embetet på viss tid. Har han förut blifvit straffad för sådan förbrytelse eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvärande; må till afsättning dömas.»

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Waldenström från Gefle: Herr talman! Mine herrar! Ehuru lagutskottet synes hafva enhälligt tillstyrkt denna paragraf liksom alla de öfriga, skall jag dock vara af den djerfheten att yrka afslag på den samma, och jag skall äfven våga försöket att för detta mitt yrkande anföras, såsom jag hoppas, giltiga skäl.

Först och främst vill jag fästa uppmärksamheten på det i paragrafen förekommande uttrycket »*svenska kyrkans lära*». I det af 1883 års kyrkomöte antagna, till Kongl. Maj:t öfversända förslaget begagnades ett annat uttryck, nemligen »*den rena evangeliska läran*». Men då sagda förslag föredrogs i högsta domstolen, var det en ledamot, dåvarande justitierådet, numera justitieministern Örbom, som förklarade, att han ansåge, det man för korthetens skull borde begagna uttrycket »*svenska kyrkans lära*» i stället för »*den rena evangeliska läran*». Af statsrådsprotokollet för den 6 juli 1888 framgår ock, att f. justitieministern Bergström med åberopande af detta justitieråds yttrande upptagit det nya uttrycket i nu föreliggande lagförslag.

Ifrågavarande uttryck, »*svenska kyrkans lära*», är, såsom jag sagt, fullkomligt nytt i vår lagstiftning, der man hitintills regelmässigt begagnat uttrycket »*den rena evangeliska läran*» eller såsom i kongl. förordningen den 16 nov. 1869 och kongl. förordningen den 31 oktober 1873: »*den evangeliskt lutherska läran*». Redan denna formela skilnad är af större betydelse, än det af mig omtalade justitierådet kanske tänkte sig, då han föreslog det nya uttrycket. Men ändå viktigare är den materiella skilnad, som följer af denna förändring. Det är bekant, att man i alla tider varit af olika uppfattning om, hvad den heliga skrift lärer. Detta har redan i den äldsta kyrkan vållat tillkomsten af de s. k. tre symbola. Dessa åter hafva i sin ordning blifvit föremål för delade meningar, och så hafva särskilda sym-

boliska böcker för de olika kyrkosamfundet uppkommit. Inom lutherska kyrkan fick man först augsburgiska bekännelsen och dess försvar, schmalkaldiska artiklarne och Luthers katekeser. Men, då det visade sig, att icke heller desse förmådde förebygga stridiga åsigt, så tillkom »concordieformeln». Och så hade man concordieboken färdig. Emellertid hafva icke heller alla dessa böcker tillsammans kunnat utestänga olika uppfattningar, och under sådana förhållanden är det klart, att då man i den nya lagen inför uttrycket »svenska kyrkans lära», i stället för »den rena evangeliska läran», så kan man dermed icke komma att förstå annat än *den svenska kyrkans uppfattning af den heliga skrifts och de symboliska böckernas lära*. Och hvar har kyrkan uttalat denna sin uppfattning? Jo i sina kyrkliga gudstjenst- och undervisningsböcker, d. v. s. i kyrkohandboken, i psalmboken och i katekesen.

Nu skall man naturligtvis mot mig göra den invändningen, att då den förr omtalade ledamoten af högsta domstolen föreslog uttrycket »svenska kyrkans lära», så gjorde han det endast för korthetens skull. En sådan förkortning var dock alldeles icke behöflig, då uttrycket i den nya lagen förekommer endast två eller tre gånger. Men låt kyrka att det uppkommit endast såsom en förkortning; så är dock hvarken justitierådet Örboms yttrande till högsta domstolens protokoll den 11 maj 1888, ej heller statsrådet Bergströms yttrande till statsrådsprotokollet den 6 juli 1888 af den beskaffenhet, att äfven det blir lag, i och med det samma som det nu föreliggande förslaget antages. Man skall därför aldrig i en eventuel rättegång om afvikelser från svenska kyrkans lära kunna åberopa sig på ett sådant yttrande såsom på någon bindande lagförklaring. Detta uttryck, »svenska kyrkans lära», blir således en snara, som ock säkert kommer att vid lämpliga tillfällen användas. Att denna snara icke saknar praktisk betydelse, det vill jag söka ådagalägga genom att anföra följande. Två teologie professorer, hvilka ännu lefva, hade kommit i strid om, huruvida den svenska kyrkan kunde i biblisk mening kallas en Kristi kyrka. Detta bestreds af den ene, men påstods af den andre. Denne senare förklarade ock den förre vara ovärdig att innehafva prestembetet i den svenska kyrkan. Svenska kyrkan kallar sig nemligen sjelf i kyrkoboken för Kristi kyrka, och då den andre förnekade, att kyrkan vore, hvad hon sjelf i handboken förklarade sig vara, så borde han anse sig moraliskt förpligtad att nedlägga sitt prestembete. Den, som uttalade detta, är för närvarande biskop, och man kan lätt tänka sig, hvad slutet skall blifva på en eventuel rättegång om afvikelse från svenska kyrkans lära inför det domkapitel, der han sitter som den främste, omgifven af sina gelikar.

Men antaget, att man genom en rättegång skulle kunna framkalla en förklaring af Kongl. Maj:t, att svenska kyrkans lära är likbetydande med den rena evangeliska läran, så frågas: är då någon »förkortning» vunnen dermed, att man genom detta uttryck vållat en dylik rättegång? Men antag nu, att uttrycket: »den svenska kyrkans lära» blir förklaradt vara likbetydande med »den

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Ang. förslag
till lag om
embetsbrott
af prest och
om laga dom
stol i sådana
mål.

(Forts.)

rena evangeliska läran»; hvad är väl da den rena evangeliska läran? Högsta domstolen anför i sitt utlåtande — herrarne finna det på adertonde sidan i den kongl. propositionen — att i vår lag förekomma icke mindre än tre olika definitioner derpå.

Den första förekommer i § 1 af kyrkolagen, som förklarar, att svenska kyrkans lära utgöres af alla de symboliska böckerna. Den andra fins i regeringsformen och den tredje i presten. Dessa definitioner äro i viss mån hvarandra väsentligen olika. Uti regeringsformen står det, att Konungen skall vara af den rena evangeliska läran, sådan som den uti den oförändrade augsburgiska bekännelsen samt Upsala mötes beslut af år 1593 antagen och förklarad är. Temmeligen lika, men ej alldeles lika lyder ock beskrifningen i presten. I § 1 af kyrkolagen deremot heter det, att den rena evangeliska läran omfattar hela concordieboken. Herrarne torde inse, hvilken betydlig skilnad det är mellan dessa definitioner på den rena evangeliska läran, när man vet, att den augsburgiska bekännelsen utgör ej mer än omkring $\frac{1}{20}$ af concordieboken. Redan från denna synpunkt sedt tyckes det vara omöjligt att bestämma, hvad den rena evangeliska läran är. Justitierådet Skarin har också på sidan 20 i den kongl. propositionen uttalat, att det är mycket omtvistadt hvad som kan vara förenligt med eller stridande mot den rena evangeliska läran. Dåvarande professorn, numera biskopen Johansson sade äfven vid sista kyrkomötet, då denna punkt diskuterades, att »det finnes många, som tvista om hvilken denna lära är», och han yrkade därför, att i denna paragraf skulle bestämmas, hvad som menades med kyrkans lära. Vid sista kyrkomötet förklarade f. d. statsrådet Bergström, att det föreliggande lagförslaget alls icke omtetgjorde § 1 uti kyrkolagen. Denna § komme fortfarande att gälla. Jag frågar då: hvilken af dessa tre definitioner är den rätta, och hvem skall afgöra den frågan? Om f. d. statsrådet Bergström i sitt anförande vid kyrkomötet har rätt, då inträder det märkvärdiga förhållandet, att konungen och presterskapet icke behöfva omfatta hela den rena evangeliska läran, ty de besvärja icke mera än den augsburgiska bekännelsen och Upsala mötes beslut. Då inträffar äfven att, medan lagen angifver, att den prest, som utsprider från concordieboken afvikande lära, begär embetsbrott, så kan han åberopa sig på, att han icke i presten besvurit mera än de tre symbola och augsburgiska bekännelsen. För öfrigt finnas i concordieboken sådana motsägelser både i afseende å rättfärdiggörelsen, nattvarden och andra den lutherska lärans grunddogmer, att det är rent af nonsens att vilja binda menniskor vid concordieboken. Dessutom har den tva olika texter, en latinsk och en tysk, som i många punkter väsentligt skilja sig från hvarandra, så att det är rent omöjligt att t. ex. predika i öfverensstämmelse med Augsbургiska bekännelsen och dess försvar utan att i och med det samma utbreda en lära, som afviker från concordieformeln eller tvärt om. Det beror därför blott på fullkomlig okunnighet om innehållet i de symboliska böckerna, att man ännu i denna dag kan

tala om någon förpligtelse till hela concordieboken. Och dock är den anbefald genom första paragrafen i kyrkolagen! Luther talar på ett ställe om, huru den onde kom till en döende man och sade: »Nu skall du dö, och då gäller det, hvad du tror; hvad tror du på?» »Jag tror det samma som kyrkan tror.» Då sade den onde åter: »Hvad tror då kyrkan?» »Hon tror det samma som jag», svarade den döende, och så var han räddad från afvikelse från den rena läran. Ungefär så der förhåller det sig med dem, som tala om förpligtelse till concordieboken. De veta icke hvad de göra. Också äro presterna sedan 1809 befriade från skyldigheten att svära på mer än confessio augustana, de tre symbola och Upsala mötes beslut.

Men antag nu, att svenska kyrkans lära är lika med de tre symbola, augsburgiska bekännelsen och Upsala mötes beslut. Då står ännu den frågan åter: hvad är den svenska kyrkans lära? Herr talman, jag skulle önska, att man kunde sammankalla till ett concilium alla svenska prester och förelägga dem dessa böcker med begäran, att de skulle afgöra, hvad som enligt dem är den svenska kyrkans lära. Jag kan försäkra herrarne, att den, som finge vara åhörare vid ett sådant concilium, skulle aldrig sedan kunna betvifla sanningen af historien om den babyloniska förbistringen. Dock jag vill modifiera min begäran. Må man sammankalla blott de tretton konsistorierna och bedja dem med ledning af samma böcker afgöra saken, dessa konsistorier, som till största delen bestå af lektorer i matematik, filosofi, historia, grekiska och latin, och hvilka icke sjelfva behöfva vara så noga med den rena läran. Jag säger: lät oss få ett concilium af dessa för att afgöra, hvad som menas med den rena evangeliska läran, och lefve sedan den, som kan, till dess man kunde få besked af ett sådant concilium. Men jag skall inskränka mig ännu mer. Tänk om oss att de teologiska fakulteterna i Upsala och Lund finge sammanträda och afgöra, hvad som på grund af augsburgiska bekännelsen, de tre symbola och Upsala mötes beslut bör anses såsom den rena evangeliska läran, är det väl säkert, att man icke skulle få upplefva något af, hvad katolska kyrkan upplefde, då hon hade en påfve i Avignon och en i Rom, och dessa påfvar skulle komma öfverens om hvad som var rätt. Det är så bedröfligt i det afseendet, att herrarne ej kunna tro det. Det är ej så länge sedan en professor i Lund och en biskop i norra Sverige kommo i en teologisk strid med hvarandra. Professorn påstod att biskopen stod utom den lutherska kyrkans område, hvarpå biskopen svarade, att Lunda-professorn stod utanför kristendomens gränser; och båda voro de dock nitiske försvarare af den rena evangeliska läran. År 1884 utgaf nuvarande biskop Johansson några så kallade nytestamentliga satser om försoningen, hvilket gaf den framstående finske teologen Granfelt anledning att i en kritik yttra, att Guds juridiskt fattade rättfärdighet, på hvilken allt bygges, är just från juridisk synpunkt den största orättfärdighet. Man är således trots

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mät.

(Forts.)

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål. alla våra symboliska böcker dock icke på det klara ens med hvad som är rättfärdighet och orättfärdighet hos Gud.

Under sådana förhållanden kan man med skäl fråga, hvad det tjenar till att hafva en sådan lag som den nu föreslagna om afvikelse från den svenska kyrkans lära, när det ännu står åter att säga, hvad denna lära är för något. Men antaget, att den saken också vore på det klara, har jag här Upsala mötes beslut, ur hvilket jag skulle be att få göra några citat. Detta beslut börjar först med en ingress och sedan följa de tre symbola och Augzburgiska bekännelsen. I ingressen heter det om den heliga skrift, att hon »är ehn grund och stödh till ehn rätt Christen Troo, och itt rättesnöre til at döme, åtskilie och förekomme all twist uthi Religionen, och ingen förklarning aff androm behöfwes, anten aff the helige Fäder eller andre, som aff egen godhtycke något thet til satt hafwe, thet icke är med then helge Skrift, ehoo the ock helst ware kunne. Althenstund ingen menniske efterlatit är, att tyde Guds ord efter egit sinne och thevthinnen skal ingens persohns anseende, höghet, eller authoritet, achtedt eller gilledt warde, vthan then helge Skrift allene. som förbemält är» etc. Så följer: »Thernäst, bejake och vederkämnes wij oss aldeles wele halle widh the Apostoliske, Niceniske och Athanasij Symbola, såsom ock widh then äldste rette och oförändrede Augzburgiske Confession.» Dernäst kommer såsom det tredje: »Theslikest widh den Religion, som j saligh och höghloffigh hoos Gudh j äminnelse, saligh Konung Gustafs sidste Regementz och salige Archiebiscop Lars Petri Nericiani, then äldres lifstijdh, både j Lärdom och Kyrkeseder här i Rijket hållet och igenom then präntede Kyrkeordningen i Trycket uthgången, Anno, etc. 72 är samtyckt och bejaket blefwen.» Upsala mötes beslut innehåller således äfven förpligtelser till kyrkeordningen af år 1572 endast med några vissa också nämnda undantag. Sedan beslutet alltså sagt att den heliga skrift utan vidare förklaring af nagon auktoritet skall allena gälla, så kommer det dock efteråt med dessa symbola, det apostoliska, det nicenska och det athanasiska samt confessio augustana. Herrarne skola lätteligen finna, att redan deruti ligger den mest afgjorda motsägelse. Men jag vill, som sagt, för tillfället se bort fran denna motsägelse och nu läsa upp ett par punkter af dessa skrifers innehåll. I Athanasii symbolum står: »Hvilken som vil saligh warda, han skal för all ting haffua then almänneligha Christeliga Troona. Then henne icke fulkomligha och rena håller, han bliffuer uthan twiffuel förtappat ewinnerliga». Och sedan heter det angående den rena kristna tron om de tre personerna: »Och ibland thessa tree Personer är ingen there then förste, och ingen then sidste, ingen then störste, och ingen then minste. Vthan alla tree Personerna äro med hvar annan lijka ewiga och lijka stora. Sa at aldeles (som nu sagdt är) skola tree Personer j en Guddom, och en Gudh i tree Personer dyrkat warda. Then som nu wil warda saligh, han måste altså hållat om tree Personer j Guddomen». Och på slutet tillägges till ytterligare bekräftelse: »Thetta är den almänneligha Christeligha

(Forts.)

Troon, then henne icke fast och stadigt troor, han kan icke warda saligh». Nu står det i den svenska kyrkans nya katekes, att i våra kristliga bekännelseskrifter kallas Fadren den förste, Sonen den andre och den Helige Ande den tredje personen. Detta är således, såsom herrarne höra, i uppenbar strid mot symbolum athanasianum, som säger, att ingen skall heta den förste, andre eller tredje personen. Men icke blott det. När athanasianum säger, att ingen af de tre personerna får kallas den störste eller minste, så kommer det i uppenbar strid mot den heliga skrift. Frälsaren säger sjelf: »Min Fader är större än jag»; och Paulus säger, att när Kristus lagt alla sina fiender under sina fötter, så skall han öfverlemna riket och magten åt Fadren och sjelf warda Fadren underlagd.

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Den, som således dristar predika i enlighet med hvad Kristus och Paulus sagt, han måste utsprida en lära, som står i strid mot symbolum athanasianum, och kan därför enligt § 1 i nu föreliggande lagförslag riskera att blifva afsatt. Dertill kommer, att den teologiska vetenskapen, både bibeltolkningen och dogmatiken, den lutherska nemligen, för närvarande står på en sådan ståndpunkt, att en teologie lektor och prest i Stockholm kunnat i en utgifven skrift ganska hanande förebrå Viktor Rydberg för det att han icke vet, att den teologiska vetenskapens ståndpunkt i treenighetsläran för närvarande är en helt annan än den, som Athanasii symbolum intager? — Jag behöfver här icke säga — ty jag har i många af mina skrifter sagt det — att jag sjelf tror och bekänner Kristi gudom; men att skrifva under Athanasii symbolum, enligt hvilket man icke får kalla fadren större än sonen, kan jag icke. Det är rent omöjligt att i denna punkt hålla Athanasii symbolum och på samma gång lära i öfverensstämmelse med den heliga skrift. Och jag vill fråga, om herrarne verkligen tro, att det fins någon människa, någon prest, för närvarande, som anser, att man icke kan blifva salig, derest man icke håller symbolum athanasianum. Och dock står det i detta symbolum, till hvilket alla prester med ed förbundit sig: »Thetta är then almänneligha Christeligha Troon, then henne icke fast och stadigt troor, han kan icke warda saligh».

När frälsaren hängde på korset, då hängde vid hans sida en röfvere, som i sin nöd vände sig till honom och sade: »Herre, tänk på mig, när du kommer i ditt rike». Frälsaren svarade: »I dag skall du vara med mig i paradiset». Jag undrar huru det hade gått med röfveren, om symbolum athanasianum vore sanning, så att den, som icke trodde på det, icke kunde warda salig.

Jag går nu vidare öfver till den augsburgiska bekännelsen. I förbigående vill jag anmärka, att augsburgiska bekännelsen är en, och öfversättningen, sådan den finnes i Upsala mötes beslut, är en annan. I hufvudsak äro de, förstås, lika, men der förekomma ganska viktiga olikheter. Så t. ex. står det i 4 artikeln af augsburgiska bekännelsens original, att Kristus har tillfyllestgjort för våra synder; i Upsala mötes beslut åter lyder stället så, att Kristus har tillfyllestgjort och betalt för våra synder. Ordet »betalt» före-

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål. kommer sålunda icke i originalet. Angående dopet heter det i originalet, att genom dopet blir Guds nåd erbjuden, men i Upsala mötes redaktion, att Guds nåd genom dopet blifver erbjuden och gifven. Den, som känner det teologiska språkbruket, vet, att detta icke alls är samma sak. Detta emellertid blott i förbigående. —

(Forts.)

I andra artikeln af augsburgiska bekännelsen står det om arfsynden, att den »fördömer och tillfogar allom them en evig död», som icke varda på nytt födde genom dopet och den helgha Anda», och i den nionde artikeln säges: »Här fördömes the wederdöpare, som ogilla thet Doop, som skeer medh små barn och föregiffua, at barnen föruthan Dopet kunna salighe varda». Herrarne skola deraf märka, att den prest, som understår sig att säga, att ett barn kan blifva saligt utan dop, han utsprider en lära, som den augsburgiska bekännelsen på två ställen uttryckligen fördömer. Och lika fullt fins det ingen prest, äfven bland dem som ifrigast tro på barndopet, hvilken ej medgifver, att barn kunna blifva saliga utan döpelse, och att en menniska öfver hufvud kan blifva salig dessförutan. Ja, jag tors säga, att det fins ingen svensk prest, ingen biskop, ej heller någon ecklesiastikminister, som skulle kunna underskrifva en sådan lära, att barn icke kunna blifva saliga utan dop. Hvar och en vet, att Abraham icke var döpt, och han kunde nog blifva salig ändå. Han står såsom alla troendes fader. Och dock skall en prest enligt nu föreslagna lag kunna dömas såsom för embetsbrott, om han i denna punkt predikar i strid mot augsburgiska bekännelsen.

Jag går från detta till en annan punkt i den föredragna paragrafen. Det heter, att den som »offentligen förkunnar eller annorledes utsprider» o. s. v. Nu veta herrarne, att alla teologie professorer och adjunkter vid universiteten skola vara prester. De äro nemligen allesammans prebendarier. Vid 1865 och 1866 års riksdag beslöts en skrivelse till Kongl. Maj:t om indragning af prebendepastoraten. Detta ärende hänsköts af Kongl. Maj:t till 1868 års kyrkomöte, som gick in på förslaget men med förbehåll, att teologie professorer och adjunkter vid universiteten ändå skulle vara prester. Tänkom oss nu: om en teologie professor, som följde med den teologiska utvecklingen, i sin föreläsning skulle framställa och försöka gifva skäl för en lärosats, som stode i strid med den rena evangeliska läran — helst som ingen kan säga hvad denna lära är — så skulle han kunna anklagas och äfven straffas till och med med embetets förlust. Jag frågar: anse herrarne, att sadant är rimligt? På sid. 21 i kongl. propositionen förekommer ett yttrande af dåvarande justitierådet Örbom, deri han säger: »Nödvändigheten af något mildrade straffbestämmelser framträder i synnerhet i de fall, då meningsskiljaktigheterna äro af beskaffenhet att väsentligen hemfalla under den vetenskapliga forskningens domsrätt eller eljest framträda rent teoretiskt eller reformatoriskt, utan samband med prestembetets praktiska utöfning».

Jag frågar: hvad vill detta säga? Hvem skall afgöra, om en ny lärosats framträder »rent teoretiskt» eller »reformatoriskt» eller om den »hemfaller under den vetenskapliga forskningens domsrätt»,

sedan man nu bestämt, att man icke få ga utöfver den standpunkt, der confessio augustana stannat. Men äfven om »meningsskiljaktigheterna framtråda reformatoriskt», skulle de straffas, fastän mildare, menade justitierådet.

Jag tänker mig ock en annan sak, nemligen att en prest gifver sig in i diskussion om ett teologiskt spörsmål på det skriftliga området. Han utgifver en skrift, deri han förfäktar en lära, som icke öfverensstämmer med den rena evangeliska läran. Detta är onekligen också ett sätt att utsprida en afvikelse. Då skall han också enligt lagförslaget kunna varnas eller afsättas, trots tryckfrihetsförordningens tydliga bestämmelser. Justitierådet Herslow anmärkte därför i högsta domstolen, att »bestämmelserna i denna § näppeligen kunde utan ändring af gällande tryckfrihetsförordning vinna tillämpning i de fall, då utspridande af villomening skedde medelst tryckt skrift».

Man kan nu svara, att presten kan gifva ut sin skrift anonymt. Ja, detta sker nog äfven, och vi hafva celebra fall, då sådant egt rum. Men dervid är alltid för handen möjlighet att anställa tryckfrihetsåtal och framtvinga namnsedeln. Om också juryn förklarar skriften för icke brottslig, kan dock domkapitlet taga presten för halsen och förklara: »Du har utspridit en lära, som afviker från den rena evangeliska läran, och du skall därför straffas!»

Härtill kommer ännu en vigtig anmärkning. I den föreslagna §:n står det: »Finnes prest» o. s. v. Der talas icke ett ord hvarken om angifvare eller åklagare. Likväl innehåller en förordning, som, enligt hvad herr statsrådet Bergström till statsrådsprotokollet förklarar, fortfarande skulle blifva gällande, att den anklagade skall hafva rekonventionstalan mot den, som åklagat honom, om det befinnes, att han obefogadt blifvit anklagad. Enligt lagförslagets lydelse behöfs det ingen åklagare eller angifvare. Konsistorium skickar blott en skrivelse till vederbörande, att »det har kommit till våra öron, att du då och då förkunnat en afvikande lära, var så god och förklara dig». Och så fortgår saken utan vidare och utan att den angripne har någon rekonventionstalan emot någon, äfven om det befinnes, att han blifvit alldeles obefogadt dragen inför rätta.

Lagförslaget, sådant det för närvarande lyder, påbjuder absolut stillastående. Huru vissa den teologiska, både den exegetiska och den dogmatiska vetenskapens resultat än må vara: ett fortskridande utöfver den standpunkt, hvarpå våra fäder för 300 år sedan stodo, får icke i svenska kyrkan ifrågakomma. Och om en prest understår sig att följa med och vill meddela eller bibringa sina åhörare dessa framsteg, så hänger alltid ett Damoklessvärd öfver hans hufvud: han kan blifva anklagad och dömd.

Nu kan man mot allt detta invända: »Ja, men det som förslaget innehåller är dock icke något annat, än hvad som för närvarande gäller enligt 1686 års lag, och då göra vi ju ställningen icke sämre genom att antaga detsamma, än den för närvarande är.» Jag kan icke dela en sådan uppfattning. Att våra fäder för 200

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

är sedan stodo på denna ståndpunkt, det kan man icke undra på. Men att vi skulle nu ställa oss på samma ståndpunkt, det vore mycket underligt. Ett sådant stadgande kan därför passa i 1686 års kyrkolag, men icke i en lag af år 1889. Det origtiga i 1686 års kyrkolag får en väsentligen annan betydelse, när det upprepas i en ny lag af år 1889. Och dertill kommer, såsom jag redan visat, att det närvarande förslaget innehåller något, som icke förekommer i den 200 år gamla lagen.

Huru jag sålunda vänder på denna §, kan jag icke finna, att den från någon synpunkt är försvarlig; och då är det mycket bättre, att vi hafva det så, som vi hafva det, och veta, att vår kyrkolag representerar en antiqverad ståndpunkt, på hvilken våra fäder befunno sig för 200 år tillbaka. Må vi således låta den nu föredragna punkten stå för kyrkomötets räkning.

Herr talman! Jag yrkar, sasom jag redan sagt, afslag å punkten.

Herr Redelius: Herr talman! Mine herrar!

Det var icke utan öfverraskning som jag fick höra det framställda yrkandet om afslag på denna punkt. Innan jag går att i någon mån bemöta den siste talaren, ber jag att få förutskicka den förklaringen, att jag inom utskottet deltagit i behandlingen af lagförslaget. Och då utskottet varit enhälligt, såsom synes deraf, att ingen reservation förefinnes, är således min ställning klar; och ehuru det ej kanske tjenar till mycket, vill jag förutskicka äfven den förklaring, att jag för min del är lifligt öfvertygad derom, att — i trots af den hotande framställning vi hört — ingen prestman, som vill efter bästa förstånd och samvete sköta sina äligganden, äfven hvad beträffar predikan och lära, behöfver frukta detta lagförslag och dess bestämmelser, om de blifva gällande.

Nu till att besvara herr Waldenström. Det förvånar mig, och det icke litet, att en sådan man som han, som så ofta låter oss höra, att man skall låta detta vara detta, icke sjelf vid detta tillfälle efterföljer sin goda regel, ty om man låter detta vara detta, så blir enligt mitt förmenande herr Waldenströms anförande till det allra mesta öfverflödigt. Här är nemligen icke fråga om att bestämma, hvad svenska kyrkans lära är. Vore det fråga derom, ja, då skulle jag, antingen det vore i en större eller mindre samling, bland prester eller lekmän, visst icke draga mig för att inlåta mig på frågan och till och med med herr Waldenström våga en dust om den saken. Men den frågan föreligger icke nu. Och därför kan jag icke anse mig berättigad att följa lektor Waldenström på den der långa utflykten. Här är nemligen icke fråga om något annat än *prests* förbrytelse i fråga om lärande *mot* kyrkans lära. Hvad denna är, har sin plats på annat ställe, icke i en strafflag; ty här gäller endast att få till stand en strafflag för prester. Sjelf har lektor Waldenström dessutom nyss erkänt, att det finnes bestämmelser derom utanför den nu ifrågavarande lagen. Detta ut-

trycket »svenska kyrkans lära» är också så enkelt och så begripligt, att derom svårligen olika meningar kunna råda.

icke heller innebär stadgandet i fråga något förbud eller någon »dam» för svenska kyrkan att, om den så vill, i ett eller annat afseende reformera eller ändra sin lära och bekännelse. Den kan obehindradt säga: »Hittills hafva vi trott så eller så, men nu hafva vi kommit till den uppfattningen, att vår ståndpunkt häruti något bör modifieras». Läran är en sak för sig, och den föreliggande lagparagrafen en sak för sig.

Jag kan därför icke finna, att allt detta ordande om skiljaktigheter och motsatser och sadant, som man nu delvis uppsöker långväga ifrån, och om bestämmelser som icke numera äro gällande — ty det vet nog herr Waldenström, att vi här icke hafva det ringaste t. ex. med konkordieformeln att skaffa — är till någon nytta. Då jag icke kunde föreställa mig, att ett sådant anförande skulle komma, har jag icke heller kunnat från så skilda håll samla material till att bemöta herr Waldenström, om sådant ansetts lämpligt. Men jag beklagar dock icke, att jag är oberedd derpå, ty jag vet icke, om jag ändå i något fall skulle hafva gjort det; ty jag förstår, som sagdt, icke, hvad allt detta talet tjenar till. Ty det rör ju icke alls den fråga, som här föreligger. Svenska kyrkan måste naturligtvis, så länge den är en kyrka, hafva en lära: det måste vi taga som ett faktum. Gillar man icke den läran, ja, då må man gå ut ur kyrkan. Men alla de, som anslutit sig till den svenska folkkyrkan, måste hafva en lära, om hvilken de kunna säga: *Den vilja vi hafva förkunnad af våra prester, och det må icke vara en prest tillåtet att efter eget hufvud och sinne omforma den, efter som han behagar!* Det är detta, som det föreliggande lagförslaget vill hindra; det säger: Dristar någon lära något annat än den svenska kyrkans lära, så erhåller han först varning; rättar han sig icke, så suspenderas han på någon tid; och rättar han sig dock icke, drabbas han af afsättning. Och hvad angår den påstådda faran och olägenheten af att blifva dömd af en sådan domstol (domkapitel), hvars ledamöter till största delen bestå af *lectores laici*, som sägas icke veta, hvad den »rena läran» är, och därför icke kunna rätt dömma, vill jag påstå, att presten behöfver alls icke frukta för dessa »*lectores laici*!» Jag fruktar dem icke en smula i den här saken. Och dessutom, skulle de någon gång misstaga sig, hvad är deri för märkvärdigt, hvem gör icke det? Och har man icke hört, att underdomstolars utslag kunna öfverklagas? Det gäller äfven de presterliga. Om någon prest finner sig origtigt bedömd af domkapitlet, så kan ju äfven han besvära sig i högre instans.

Jag kan alltså icke finna någon fara förenad med förslaget. Men jag anser själfklart, att så länge den svenska kyrkan finnes, så har den, jag upprepar det, en lära, som är hennes, och måste dess tjenare vara förpligtigade att förkunna *den* läran och ingen annan. Och det är ju endast detta, som den föreliggande lagparagrafen säger.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Ang. förslag
till lag om
embetsbrott
af prest och
om laga dom-
stol i sådana
mål.

(Forts.)

Herr Waldenström från Gefle: Jag skall be att genast få taga till ordet igen för att rätta atskilliga missförstånd.

Herr Redelius sade, att ingen prest behöfver frukta den nu föreliggande lagen. Ja, under vissa förhållanden kan det nog hända, men under andra är det visst icke så säkert. Jag skall nämna ett exempel. År 1878 förekom en diskussion i ett bönehus i Upland, vid hvilken diskussion f. d. komministern i Ockelbo, Ekman, var närvarande. Der diskuterades frågan, om verlden var frälst i Kristi död eller icke. Herr Ekman förklarade dervid, att verlden enligt hans uppfattning icke vore frälst utan behöfde frälsas. Derefter diskuterade man om nattvardsväsendet inom den svenska statskyrkan, hvilket af atskilliga talare förklarades vara obiblistiskt. Under denna del af diskussionen sade herr Ekman icke ett ord. För båda delarne blef han emellertid anklagad, och domkapitlet förklarade honom brottslig samt dömde honom till varning, för det första därför, att han uppträdde mot den skrifttenliga sanningen, att verlden blifvit frälst i Kristi död, för det andra, därför att han *icke* uppträdde mot dem, som klandrat den svenska kyrkans nattvardsväsende — alltså både därför att han talat och därför att han tegat. Han klagade i hofrätten, men hofrätten förklarade i utslag af 20 oktober 1879, att den icke fann sig föranlåten att göra ändring i domkapitlets utslag. Ekman hade emellertid då redan tagit afsked från prest-embetet. Hade han gått till högsta domstolen, är det sannolikt, att utslaget blifvit upphäfdt. I motsatt fall hade man dels fått ett kongl. prejudikat på, att verlden är frälst, hvilket kunnat vara våra ortodoxa teologer till god hjälp och af dem citeras såsom bevisning mot villoandar, samt af vederbörande domkapitel användas såsom grund för straffåtgärder mot prester af annan åsigt, dels hade man också fått ett prejudikat, med stöd af hvilket man kunnat, när man så önskat, straffa en prestman för det att han icke uppträdde, när någon talat mot den svenska kyrkans lära eller ordning. Herrarne torde här af se, att min fruktan icke är omotiverad. Det torde ock vara herrarne bekant, att jag har en liten smula erfarenhet i den här saken. En gång när det länge och väl varit lugnt och stilla mellan mig och kapitlet, och det började på att blifva litet långsamt, fick jag som blixtnur ur klar himmel en skrifvelse från domkapitlet, der jag blef ålagd att komma in med förklaring, huru vida jag gillade en handling, som en bonde i Torsäkers socken 5 mil från Gefle företagit sig, en bonde, som jag icke kände, och om hvilkens handlingar jag icke hade något kunskap, så att jag måste i mitt svar förbehålla mig min rättighet att slippa döma om personer och förhållanden, som jag icke kände till. Detta exempel kan ju vara ganska upplysande. Min tro är emellertid också, att presterna *i de flesta fall* icke hafva mycket att frukta af den här §. Kapitlet skola använda den endast mot misshagliga prester.

Herr Redelius sade, att man bör låta *detta vara detta*. Det vill också jag göra, dock icke för det att jag vet mig någonsin hafva begagnat detta uttryck i riksdagen, ehuru herr Redelius tror sig hafva hört det många gånger från min mun. Han påpekade, att

det här endast vore fråga om straff för afvikelse från svenska kyrkans lära. Ja, men då måste jag väl först veta, hvad svenska kyrkans lära är. Så vida man icke kan säga det, då är ju alldeles klart, att det är ett nonsens att stadga straffbestämmelser för dem, som afvika derifrån.

Herr Redelius påstod, att vi ingenting hafva med konkordieboken att göra. Jo, vi ha mycket med konkordieboken att göra. Ty ännu står § 1 i kyrkolagen kvar, och den stadfäster till efterrättelse hela konkordieboken. Statsrådet Bergström sade äfven uttryckligen, såsom jag förut nämnt, att det nu föreliggande förslaget icke gör någon ändring i § 1 i kyrkolagen.

Herr Redelius sade vidare, att han icke förstod, hvad allt det jag anförde skulle tjena till. Jag återigen förstår icke, huru man skall kunna bestämma straff för afvikelse från svenska kyrkans lära, utan att veta, hvad den är. Han sade — och det kan vara rätt och sant — att, om kyrkan har en lära, så måste hon fordra, att presten predikar den läran, och att den, som predikar en afvikande lära, måste vara förfallen till ansvar och skiljas från embetet. Jag hänvisar till hvad jag nyss sagt härom, då jag anført några punkter ur den läran. Det står der, att den, som tror, att någon af de tre personerna i gudomen är större än den andre, kan icke blifva salig. Den prestman alltså, som lär att man kan blifva salig äfven om man häruti, i likhet med svenska katekesen, afviker från symbolum athanasianum, han predikar en lära, som strider mot den svenska kyrkans lära. Vidare fördömer — jag upprepar det — augsburgiska bekännelsen uttryckligen dem, som föregifva, att barn kunna blifva saliga utan döpelse. Jag hemställer därför till kyrkoherden Redelius, om han anser sig kunna antaga en lag, som till afsättning dömer en prestman, som understår sig att öppet förklara, att barn kunna blifva saliga utan dop? Den som säger det, säger en sats, som augsburgiska bekännelsen uttryckligen fördömer; och då måtte det väl icke vara tu tal om, huruvida hans ord härvid stå i öfverensstämmelse eller strid med svenska kyrkans lära.

Jag vet mycket väl, hvad man häremot invänder. Uti Upsala är det icke alls ovanligt, att teologie studerande, hvilka hafva ögonen öppna för nu nämnda förhållanden, komma i samvetsbetänkligheter och vända sig till vederbörande teologiske lärare för att få dem lösta. De få då den trösten — och det framhålles till och med ibland uppenbart i offentliga föreläsningar — att det blott är *det väsentliga* i augsburgiska bekännelsen, som de i presten förbinda sig till: Men hvar står denna inskränkning antydd, vare sig i presten eller kyrkolagen? Ingenstädes. Och hvem skall väl i sådant fall säga mig, *hvad* som är det väsentliga i augsburgiska bekännelsen? — Eller också tröstar man de bekymrade så här: »Vi besvärja visserligen den augsburgiska bekännelsen, men endast för så vida den öfverensstämmer med den heliga skrift.» Men är det sant, då kan man ju lika väl svärja på korän, ty det är ingen fara i att besvärja koränen så långt, som den öfverensstämmer med den

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

heliga skrift. I hvad fall som helst står icke i den nu föreslagna lagen någon sådan der inskränkning. Om der stode: Finnes prest offentligen förkunna eller annorledes utsprida lärosats, som är stridande mot de väsentliga delarne i svenska kyrkans lära eller dylikt, ja, då vore detta ett stort framsteg framför 1686 års ståndpunkt. Men der står intet sådant.

(Forts.)

Jag vidhåller därför mitt yrkande om afslag.

Herr Redelius: Jag ber få taga herr Waldenström på orden, då han nu gaf mig rätt i att man bör låta *detta vara detta*. Låtom oss då hålla oss vid saken. Derfor vill jag icke heller nu följa honom, då han tagit sig före att upprepa en stor del af hvad han förut yttrat, jag vill blott upprepa *en* sak, det nemligen, att vi här icke hafva oss förelagdt att bestämma hvad vår bekännelse är. Det är icke vår kyrkas bekännelse, som vi här skola formulera eller ändra, utan det är blott fråga om en strafflag för prester. Och då det är allenast en strafflag för *prester*, så är det klart, att t. ex. formula concordie icke hör hit, ty vi hafva icke besvurit den. Och näppeligen skall en prestman kunna ådömas straff, om han skulle befinnas hafva afvikit från konkordieformeln, det vet nog herr Waldenström; och det har, som sagdt är, icke något att göra med denna fråga.

Hvad åter de der farhågorna angår, att prester skulle komma att råka illa ut till följd af denna lag, och de exempel derpå, som framstälts från gefhebänken, så tyckes det verkligen icke hafva varit så farligt hvarken för herr Ekman eller för herr Waldenström. Men jag medgifver gerna, att det under vissa förhållanden kan blifva farligt, om nemligen presten uppför sig oskickligt eller ovärdigt. Men icke vill väl någon af herrarne försvara en ovärdig prestman?

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till paragrafen.

Herr Danielson: Jag vill icke tvista med den förste talaren om hvad som med svenska kyrkans lära bör förstås; utan jag vill blott återföra i minnet, hvad man vid behandlingen af denna fråga i kyrkomötet ansåg. Man ansåg nemligen då, att det var olämpligt att i strafflagen intaga hvad som menades med svenska kyrkans lära och utveckla detta på sätt, som den förste talaren ansett, att man bort göra.

Som herrarne veta, inkom 1883 års kyrkomöte till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, hvori det för sin del antagit ett sådant lagförslag, der man just i § 1 hade den der omständliga bestämmelsen, som herr Waldenström önskat, angående svenska kyrkans lära; det hette nemligen: *»sådan den i Guds ord, det gamla och nya testamentets heliga skrifter, uppenbarad samt genom den oförändrade augsburgiska bekännelsen och Upsala mötes beslut af år 1593 antagen och förklarad blifvit»* o. s. v. Det var just detta uttryck, som man, såsom jag sade, ansåg olämpligt att intaga i en strafflag. Jag tror därför, att vi häruti hafva en ganska väsentlig förbättring i det nu föreliggande lagförslaget. Ty det är ju naturligt.

att en kyrkolag kan förändras efter tidens åskådning, allt efter som Kongl. Maj:t, Riksdag och kyrkomöte kunna blifva ense. Det är ju klart, att man kan hafva anledning att tro, att vissa förändringar äfven i detta fall komma att inträffa. Här har nu på detta område icke skett något annat, än hvad som ofta skett på så många andra områden, t. ex. när man bestämmer, huru en annan tjänsteman i ett annat embete skall straffas om han afviker från gällande lag och författningar, som utstaka hans embetspligt. Presten kommer här icke i något annat förhållande än den tjänstemannen. Riksdagen eller andra myndigheter hafva ju i båda fallen förbehållit sig rätt att ändra de lagar och bestämmelser, som han har att efterlefva utan att samtidigt ändra innehållet af strafflagen.

Således är det på det området precis likadant som med kyrkans embetsmän afses, då det är öppen rätt att, på det sätt grundlagen stadgar, få förändra kyrkolagen och uppfattningen af svenska kyrkans lära. Derfor tror jag icke, att presten härigenom kommer i sämre ställning än andra embetsmän; och då man vill, att presten skall i borgerligt afseende komma under allmän strafflag, så tror jag att det är skäl att äfven i det ofvan anförda afseendet likställa honom med andre embetsmän. Detta är i korthet hvad jag anser utgöra ett giltigt skäl att antaga förslaget sådant det föreligger i § 1.

Vi veta alla, att de gamla och föräldrade bestämmelserna rörande huru en prest skall tilltalas, verkligen äro så invecklade och svåra, att det vore oklokt att bibehålla de samma. Jag skall icke nu inlåta mig på de öfriga paragraferna — det kan bli tillfälle dertill, när vi komma till dem — utan för närvarande, herr talman, yrkar jag bifall till § 1 sådan den föreligger.

Herr Jansson i Krakerud: Jag ber om ursäkt för det jag yttrar mig i denna fråga, men jag skulle dock önska att få säga några ord, helst som äfven jag skall lägga min sedel i urnan, då det blir fråga om att afgöra saken.

Jag begärde egentligen ordet med anledning af hvad prosten Redelius yttrade. Han sade, att svenska kyrkan har en lära, och att det icke möter något hinder att under tidernas lopp reformera denna lära. Mig förefaller det tvärtom, som skulle detta komma att ställa sig ytterst svårt, om man antager den nu föreliggande paragrafen. Alldeles gifvet måtte det väl vara, att icke skall det kunna förekomma, att någon prest i kyrkan skulle uppträda och försöka reformera kyrkans lära. Ty om en prest framställer någon lärosats, som skulle komma att reformera de gamla dogmerna, så är det gifvet, att han komme att afsättas från embetet eller suspenderas. Det skulle sålunda endast bli lekmän, som skulle få någon möjlig rätt att opponera sig mot gammalmodiga lärosatser. Jag tror således att, om man önskar, att kyrkan skall något följa tidens kraf, och man finner, att det är några läromeningar, som på ett eller annat sätt behöfva utjemnas, man då icke gerna kan fastslå den föreliggande paragrafen.

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Ang. förslag
till lag om
embetsbrott
af prest och
om laga dom-
stol i sådana
mål.

(Forts.)

Det är nu några år sedan påfven blef förklarad ofelbar. Detta har af den evangeliskt-lutherska kyrkan kritiserats på det allra högsta, och nästan alla, som icke äro katoliker, hafva ogillat påfvens tilltag. Men om man vill stifta en lag, som skall säga: »Finnes prest offentligen förkunna eller annorledes utsprida lärosats, som är stridande mot svenska kyrkans lära; dömes till varning eller mistning af embetet på viss tid», då synes det mig, att man först borde förklara den svenska kyrkans lära ofelbar. Kan man icke bevisa, att den svenska kyrkans lära är ofelbar, så kan åtminstone jag ej vara med om att rösta för, att en prest, som predikar något annorlunda än den svenska kyrkans lära bjuder, skall straffas dels med varning, dels med mistning af embetet. Jag måste således säga att, med den ringa insigt jag har i frågan, jag icke kan besluta mig att rösta för den första paragrafen i förslaget, och jag förenar mig därför med dem, som yrkat afslag å densamma.

Chefen för kongl. justitiedepartementet, herr statsrådet Örbom: Jag har begärt ordet i främsta rummet för att afbördas mig en ära, som en talare på geflebänken ville påbördas mig, nemligen att jag skulle vara den egentlige uppfinnaren till de i denna lag befintliga uttrycken: »svenska kyrkan» och »svenska kyrkans lära». Det är så långt ifrån att jag är uppfinnare till dessa uttryck, att jag kan här uppvisa den författning, ur hvilken de äro hemtade, för att derigenom söka skingra de farhagor, som nämnde talare tyckes hysa i afseende på rätta tydningen af samma uttryck. I Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning af 1873, således en författning, som står i allra närmaste samband med den nu ifrågakvarande, förekommer uttrycket »svenska kyrkan» på mångfaldiga ställen såsom synonymt med den evangeliskt-lutherska kyrkan. I § 1 heter det: »vilja bekännare af annan kristen troslära, än den evangeliskt lutherska, bilda särskild församling och önska de, att densamma varder af staten erkänd; göra derom hos Konungen ansökan, samt uppgifve sin trosbekännelse och församlingsordning; bifoge ock, der de *svenska kyrkan* tillhört, bevis om sådan anmälan, för utträde der ur, som i § 3 omförmäles». Sedermera förekommer samma uttryck på många andra ställen, t. ex. i § 3, der det heter: »Har medlem af *svenska kyrkan* omfattat främmande kristen lära och vill för den skull ur kyrkan utträda» o. s. v. När man sålunda i 1873 års författning utan tvekan har begagnat sig af uttrycket svenska kyrkan för att dermed beteckna att det är just *vär* kyrka och icke någon främmande kyrka, så lärer det väl kunna användas äfven i detta lagförslag, ty svenska kyrkan och svenska kyrkans lära äro begrepp, hvilka alldeles sammanfalla med hvarandra i förevarande fall. Det är således, som det vill synas, med ganska god auktoritet och visst icke såsom något dristigt och djerft påfund af mig personligen, som uttrycket svenska kyrkans lära kommit in i detta förslag.

Jag tror i öfrigt, att kammaren skall vara mig tacksam, om jag icke försöker följa lektor Waldenström i hans teologiska re-

sonnementer. Jag saknar alldeles de nödiga förutsättningarna för att kunna rätt uppfatta och begripa, hvori alla dessa skiljaktigheter bestå, som han anfört.

Samme talare frågar, hvem som skall afgöra dessa tvistiga spörsmål om hvad som är svenska kyrkans lära. Naturligtvis kan man anlita olika auktoriteter, och frågan blir då, hvilken af dessa, som har rätt. För min del håller jag mig hellre till kyrkomötets uttalanden, än till andra personers, i synnerhet sådana, som jag antager stå på mindre vänlig fot med den svenska kyrkan. Jag föreställer mig nemligen att en viss anstrykning af partiskhet vidläder deras yttranden i saken.

Hvad den föreliggande paragrafen beträffar, torde det kanske icke behövas mer än ett exempel för att belysa hvad förslaget i detta hänseende innebär. Vi veta, att dissenterförsamlingar finnas, som bildat sig för att utsprida och förkunna läror, som de anse mera förenliga med Guds ord än den lära, svenska kyrkan förkunna. Jag antager, att en sådan församling står under ledning af en enskild man, och att dervid finnas anstälde underordnade predikotjenare, som skola biträda församlingens föreståndare i att utlägga ordet och förkunna de sanningar, som han anser vara de rätta. Nu tänker jag mig det ledsamma förhållandet inträffa, att någon af dessa biträden komme på det orädet att predika annorlunda än hvad församlingens föreståndare önskade få predikadt. Hvad gör då den enskilde församlingsherden? Utan tvifvel kallar han till sig biträdet och säger: »Min bästa vän, samvetsfriheten är en härlig sak, och jag vill icke lägga någon klave på den vetenskapliga forskningen, men vill ni predika efter ert hufvud, så gå då i Herrans namn till en annan församling och predika der! jag vill icke upplåta min kyrka till spridande af åsigtter, som jag anser vara osanna och origtiga». Hjelper icke denna varning, så kan väl ingen anföra ett ord till klander, om församlingens ledare skulle begagna sin rätt, ja! göra sin pligt genom att afskeda denne olämplige ordets förkunnare, som ville missbruka sin ställning till att i sin chefs kyrka sprida läror, som strida mot ledarens mening. Derpå följer väl då den definitiva afsättningen. Den person, som icke vill foga sig efter den kyrkas norm, der han är anställd, har utan tvifvel den moraliska förpligtelsen att frånträda sin befattning och icke vidare mottaga aflöning för att verka mot sin principal och de grundsatser, för hvilkas utbredande han är antagen. Detta exempel torde ganska tydligt visa, huru saken ställer sig. Den rätt, som måste tillkomma den obetydligaste dissenterförsamling och som tillkommer en hvar husbonde i fråga om en otrogen tjänare, nämligen rätten att afskeda den, som icke vidare motsvarar sitt ändamål eller uppfyller sina förpligtelser, — det är denna rätt, som man så ogerna vill tillerkänna svenska kyrkan. Jag har dock svårt att förklara för mig, hvarför man mot svenska kyrkan skulle uppställa en annan regel än den, som anses gälla i alla andra menliga förhållanden. Jag tror, att med detta exempel betänkligheterna emot det ifrågavarande förslaget skola falla.

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

*Ang. förslag
till lag om
embetsbrott
af prest och
om laga dom-
stol i sådana
mål.*

(Forts.)

Att vår gamla kyrkoförfattning är i behof af reformer, derom torde icke någon tvekan råda, och önskligt vore, att detta reformarbete kunde börja ju förr dess hellre. Att detta arbete skulle kunna återhållas eller tillintetgöras genom denna paragraf, kan jag icke tänka mig möjligt. Jag är öfvertygad, att de farhågor, som härutinnan blifvit yttrade, ej äro framkastade på fullt allvar. Men om reformer äro nödvändiga och dessa reformer svårigen kunna genomföras på en gång, så måste man taga steg för steg, och någon gång måste början göras. Här är nu första början, det första steget till förbättring i vår kyrkoförfattning.

Dessa steg kunna som sagdt icke fullt uttagas på en gång. Vi stappla på vägen. Det är tusentals betänkligheter och förhinder som möta. Det är så många faktorer med lika berättigande inbördes, som stå emot hvarandra, och det är icke lätt att astadkomma enighet emellan dem.

Emellertid hafva vi nu kommit så långt, att af alla lagstiftningens faktorer kyrkomötet, Kongl. Maj:t och Första Kammaren redan godkänt detta förslag. Enighet är der uppnådd; det återstår endast bifall till förslaget af Andra Kammaren. Jag hoppas och tror, att de reformer, som för öfrigt stå på dagordningen i afseende på kyrkoförfattningen, skola smänningom framspira ur det frö, som i dag utlägges, derest denna lag blir antagen. Det är den första, mycket förvittrade stenen, som härigenom tages ut ur den gamla byggnaden och ersättes af bättre och mera tidsenligt materiel.

På dessa grunder ber jag att få förorda det kongl. förslaget hos kammaren.

Herr Redelius: Efter det anförandet vi fått höra från statsrådsbänken behöfver jag icke vara mångordig då jag deri instämmer. Jag ber få tillägga endast några få ord till svar åt min vän från Krakerud, angående hans fråga om reformer i kyrkans lära. Jag nöjer mig med att hänvisa honom till kyrkomötet och den vetenskapliga forskningen vid universitetet. Det är på dessa platser reformarbetet bör ega rum när sådant ifrågakommer; men ingalunda vore det nyttigt, att presterna i sin lärareverksamhet i församlingarne skulle börja med detta arbete.

Detta må vara nog till svar. Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Waldenström från Gefle: Jag vill först mot herr Redelius anmärka, att här icke är fråga om oskickligt uppförande af en prest. Den frågan förekommer i de följande paragraferna, och jag skall der hafva äran att förena mig med dem, som yrka bifall till förslaget.

Herr Danielson anförde, att kyrkomötet i likhet med högsta domstolen ansåg, att en bestämmelse om hvad svenska kyrkans lära är icke bör förekomma i en strafflag för prester. Det vore för tidigt att tala derom. Man kunde, sade han, nu antaga denna strafflag och sedermera laga så, att man får bestämdt, hvad svenska

kyrkans lära är. Det synes mig riktigare att gå rakt motsatt till väga och att först taga reda på hvad svenska kyrkans lära är, innan man i strafflagen intager bestämmelser om hvad straff skall asättas den, som afviker derifrån.

Att, som herr Redelius sjelf anmärkte, det under nuvarande förhållanden är alldeles omöjligt att straffa en prest för det, att han förkunnar någonting, som strider mot konkordieboken, det är alldeles uppenbart, och likväl förklarade, såsom jag förr visat, statsrådet Bergström, att det föreliggande lagförslaget icke inverkar på bestämmelserna i 1 § af 1 kap. kyrkolagen. Låt oss alltså först få besked om hvad svenska kyrkans lära är, och sedan lag, huru det skall förfaras med prest som afviker derifrån.

Herr statsrådet Örbom uppträdde mot det, som jag tagit mig friheten säga, och inledde sitt anförande dermed, att han förklarade, att det vore alldeles origtigt att göra honom till uppfinnare af uttrycket den svenska kyrkans lära. Han menade att detta uttryck förekommer på flera ställen i vår lag förut. För att bevisa detta, anförde han några stycken ur 1873 års förordning angående främmande trosbekännare, der uttrycket: den svenska kyrkans lära, besynnerligt nog icke står. Att i vår lag utbyta uttrycket »den rena evangeliska läran» mot uttrycket: »den svenska kyrkans lära» är sålunda verklig en uppfinning af herr Örbom, som sedermera justitieministern Bergström accepterat, ty i 1873 års dissenterförordning användes uttrycket: den evangeliskt-lutherska läran, och icke den svenska kyrkans lära. Ätminstone har jag ej kunnat finna det senare uttrycket, och i de paragrafer, som herr statsrådet Örbom uppläste, står det bestämdt icke. Deremot användes i så väl 1 som 6 paragraferna uttrycket: den evangeliskt-lutherska läran. Och jag tror icke att någon kan förneka den praktiska betydelse, som ligger i denna olikhet. Ty »den svenska kyrkans lära» kan ej bli annat än den svenska kyrkans uppfattning af de symboliska böckernas lära. sådan denna uppfattning är uttryckt i den svenska kyrkans officiella gudstjenstböcker.

Herr statsrådet Örbom anförde ett exempel, hvarmed han ville visa, att, om någon förkunnar en lära, som afviker från den svenska kyrkans, så bör det vara en moralisk förpligtelse för honom att afgå och icke vidare mottaga aflöning för en tjänst, som han icke kan fullgöra i öfverensstämmelse med sin kyrkas bestämmelse. Herr talman, jag skall återigen taga mig friheten anföras Augsburgiska bekännelsen, som uttryckligen fördömer den läran, att barn kunna bli saliga utan döpelse. Skall nu en prest anse sig moraliskt förpligtad att lemna sitt embete, därför att han ej kan gilla denna dogm utan måste annorlunda predika? Jag hemställer detta till herrarnes sunda förnuft. Symbolum Athanasianum fördömer ock uttryckligen dem, som lära att Fadren är den förste personen i gudomen, eller att Fadren är större än Sonen, o. s. v. Skall nu en prest anse sig moraliskt förpligtad att lemna sitt embete, om han i strid mot symbolum håller sig vid Kristi egna ord? Man svarar nej. Men då frågas *hvad* i våra symboler som skall

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

anses vara den svenska kyrkans lära? Till denna fråga har man så mycket mer skäl som en ledamot vid sista kyrkomötet, d. v. professorn i dogmatik i Upsala, yrkade att detta skulle bestämdt i § uttryckas, och det på den grund, att många tvistade om hvad denna lära egentligen är.

(Forts.)

Herr statsrådet anförde vidare, att den minsta dissenterförsamling har rättighet att från sig utesluta den, som ej predikar i öfverensstämmelse med den af församlingen antagna läran, och han kunde icke begripa, hvarför icke samma rätt skulle tillkomma äfven den svenska statskyrkan. Jag tycker, att detta är den allra enklaste sak i världen. Om den lutherska kyrkan i Sverige stälde sig på samma ståndpunkt som dissenterförsamlingarne, skulle en sådan diskussion som denna icke förekomma i Riksdagen. Men så länge som den svenska kyrkan fordrar och med statens magt tager ut lekamliga medel för sitt uppehälle, icke blott af sina egna medlemmar, utan af katoliker och judar, metodister och baptister, och gör det genom utmätning, ifall icke medlen frivilligt inbetalas, så länge är förhållandet ett helt annat med henne än med dissenterförsamlingarna. Den stund, då t. ex. samma rättigheter skulle tillerkännas judar, katoliker, baptister och dylika främmande trosbekännare i Sverige, nemligen att taga ut medel till sitt uppehälle af dem, som de i religiöst afseende bekämpade, då komme de på samma ståndpunkt som statskyrkan, men till den ståndpunkten skola de nog med Guds hjälp icke komma. Jag tror således att man ej bör i denna sak inblanda talet om dissenterförsamlingarnes rättigheter. Låt svenska kyrkan afsäga sig rättigheten att äta judars, katolikers, baptisters och metodisters bröd, så skall hon sedan sjelf få bestämma och besluta utan Riksdagens hörande om sina prester och allt, hvad dertill hörer, precis efter behag.

Statsrådet yttrade äfven, att reformer äro i högsta grad nödvändiga, och jag medgifver äfven, att i de följande paragraferna förefinnas atskilliga förslag till reformer; men med första paragrafen är det icke så, utan den innehåller i stället en snara, som går icke framom, utan bakom den lag, som allaredan är, i det att der står dels »*svenska kyrkans lära*», dels den som »*annorledes utsprider*» en mot svenska kyrkans lära stridande mening; och det är redan visadt hvad detta kan komma att innebära.

Herr statsrådet sade slutligen, att Kongl. Maj:t, högsta domstolen och Första Kammaren redan antagit detta förslag. Ja, visserligen, det har skett, men så skedde äfven vid 1879 års riksdag, och likväl afslog Andra Kammaren den då föreslagna lagen. Jag hemställer därför, om Andra Kammaren nu vill i här omtvistade lag intaga en paragraf, som kan låta sig förklaras i en tvåhundra år gammal lag, men som ej kan förklaras i en lag af år 1889.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag behöfver väl icke säga att jag icke har för afsigt att följa herr Waldenström på hans utflygter i denna fråga, ty hvar och en vet nog att jag dertill skulle sakna förmåga, men jag vagar tro att, om alla här vore

skickliga dertill, så att de kunde upptaga en täflan med herr Waldenström i afseende på oratorisk förmåga att röra sig på de teologiska spetsfundigheternas område i en fråga, sådan som denna, så skulle man kunna i årtal få hålla på med att diskutera densamma, utan att ändå någonsin komma öfverens om hvad herr Waldenström vill och kunna genomföra en lagförändring på detta område. Lyckligtvis finnes det dock, dess bättre, här i kammaren folk, som kan taga en sak praktiskt; och jag vill förmoda att kammarens flertal skall göra så äfven i detta fall. Frågar man sig då, om den gamla lagen af år 1686, som man här står i beråd med att förkasta, är bättre än det lagförslag, som nu föreligger, så har herr Waldenström härpå redan svarat nej, men, säger han, det nya förslaget är icke heller bra. Frågar man åter om det föreliggande lagförslaget är bättre än den gamla lagen, så torde det icke blifva tvifvel underkastadt att flertalet skall enas att tillerkänna företrädet åt detta förslag.

Man har äfven anmärkt att förslaget icke borde antagas derföre att invändningar mot detsamma blifvit framställda. Ja, skulle man vänta på framläggandet af ett så beskaffadt förslag, mot hvilket invändningar icke skulle kunna göras, så finge man allt vänta väl länge, ty helt säkert komme då ingen förändring alls till stånd.

Det har vidare blifvit sagdt att det skulle vara så lätt att åstadkomma en ändring i denna del, om blott lagen i öfrigt en gång blifvit antagen, men så är ingalunda fallet. Man behöfver endast erinra sig, hvilka skeden detta förslag haft att genomgå. Först efter att hafva passerat skärselden i högsta domstolen och hos Kongl. Maj:t samt kyrkomötet har detta förslag kommit till behandling af Riksdagens kamrar. Nu säger herr Waldenström, att förhållandet är precis enahanda, som det var år 1879, då Andra Kammaren hade mod att afslå det lagförslag, som då förelåg. Mig synes dock att det förefinnes en högst väsentlig skilnad mellan det förslag, som då afgafs och det föreliggande, ty, så vidt jag kan förstå, har man här tagit all möjlig hänsyn till de anmärkningar, som i denna kammare framställdes vid förenämnda riksdag. Skulle man nu helt enkelt säga nej till ett förslag, som är utarbetadt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af kammaren då uttalade önskningsar, och i stället framkomma med andra och nya ändringsförslag, så innebure ett sådant beslut detsamma som ett uttalande att vi icke vilja hafva något förslag alls. Så långt lära vi väl dock icke kunna sträcka våra anspråk, att alla de önskningsar, som här i Andra Kammaren framställas, bokstafligen skola uppfyllas.

Om jag alltså tager saken praktiskt, och då, såsom jag nyss nämnde, jag hvarken kan eller vill inlåta mig på några teologiska spetsfundigheter, så kan jag icke komma till något annat resultat, än att jag anser klokheten bjuda att antaga förslaget, sådant detsamma föreligger. Jag vill för min del icke åtaga mig ansvaret för ett beslut om förkastande af ett lagförslag, som är egnadt att i så många afseenden åstadkomma reda och ordning, der sådan förut

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

ej funnits och i stället tvingas att bibehålla den gamla lagen med alla dess brister.

Jag tager mig därför friheten anhålla att få yrka bifall till förslaget i dess nu föredragna del.

(Forts.)

Herr Waldenström från Gefle: Hvad anbelangar de teologiska spetsfundigheter, om hvilka herr vice talmannen ordade, så torde herrarne väl hafva observerat, att de bestått helt enkelt deri, att jag uppläst några ställen ur Symbolum Athanasianum och ur Augsburgiska bekännelsen, hvilka ställen föregående talare med stor försigtighet underlätit att vidröra, och detta af det enkla skälet att dessa herrar väl känna, att dessa frågor äro af beskaffenhet, att icke tåla vidröring från det hållet. Herr vice talmannen satte i fråga, om icke det föreliggande förslaget vore bättre än den gamla lagen. Jag vill för min del i det hela gerna erkänna det, men så var ock förhållandet med 1879 års förslag, och det föll likväl. Hvad åter § 1 beträffar, får jag bekänna, att jag anser dess antagande för en försämring af det närvarande tillståndet. Det kan låta sig förklara, om vissa orimliga bestämmelser finnas intagna i en lag af år 1686; men helt annorlunda skulle dessa bestämmelser tagas sig ut i en lag, som skrifves år 1889. Detta påstående tyckes vara så enkelt, att hvar och en borde kunna förstå detsamma.

Herr vice talmannen menade tro på, att jag yttrat, att, eftersom anmärkningar kunna göras mot föreliggande lagförslag, borde detsamma icke antagas. Sådant har jag aldrig sagt. Mitt yrkande var att förslaget icke borde antagas, för så vidda anmärkningar, som deremot framställes, vore väl grundade. Och jag hemställer åter och åter igen, om herrarne anse sig kunna och böra år 1889 antaga en lag, med bestämmelser, som, om det är allvar med lagen, leda derhän, att en prest, som uttalar den läran, att barn kunna bli saliga utan att döpas, skall riskera att afsättas, emedan han uttalar åsigter, som stå i uppenbar strid mot den Augsburgiska bekännelsen. Jag förstår för öfrigt mycket väl att, om man icke skulle antaga en lag, endast därför att invändningar kunna göras mot densamma, så skulle man aldrig få någon ny lag; och herr Liss Olof Larsson hade icke behöft säga mig detta. Jag ber för öfrigt herrarne taga ad notam, hvad jag anfört beträffande uttrycket: »svenska kyrkans lära», och hemställer till herrarnes eget beprövande att i anledning af hvad som blifvit yttrat fatta sitt beslut.

Herr Lilienberg: De anmärkningar, som den förste talar framställt mot § 1 af föreliggande förslag, hafva redan blifvit besvarade, men med den rätt, som torde tillkomma mig att afgifva yttrande öfver förslaget i dess helhet, skall jag i korthet angifva de skäl, som föranledt utskottet att tillstyrka förslaget.

Lagutskottet har ansett föreliggande förslag innebära stora fördelar framför nu gällande lag och att dess antagande bör

kunna bringa reda och ordning, der för närvarande den största oreda och principlöshet äro rådande. Icke heller kan man säga, att genom detsamma den kyrkliga jurisdiktionen blifvit utvidgad. Tvärtom skola flera embetsförbrytelser, som nu af domkapitlen af dömas, hädanefter komma att dragas under verldslig domstol. Det har hufvudsakligen varit dessa skäl, som förmått lagutskottet att enhälligt tillstyrka förslaget antagande, likasom lagutskottet år 1879 enhälligt tillstyrkte det förslag, som då förelåg; men härvid är dock att märka att nu i fråga varande förslag komme att medföra betydligt större fördelar, än 1879 års förslag.

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.
(Forts.)

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena framstälde herr talmannen proposition dels på godkännande af den föredragna paragrafen och dels på afslag å densamma; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 1 § uti förevarande af lagutskottet i dess utlåtande n:o 2 tillstyrkta lagförslag, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är paragrafen af kammaren afslagen.

Omröstningen visade 129 ja mot 59 nej; varande alltså den ifrågavarande paragrafen af kammaren godkänd.

§§ 2—12.

Godkändes.

§ 13, som härefter föredrogs, lydde:

1. Om förbrytelse, som i 1, 2, 3, 5, 6 eller 9 §§ sägs, skall domkapitlet döma. Innefattar förbrytelsen tillika brott, hvarför straff bör ådömas af verldslig rätt och som kan åtalas af annan än målseganden; då må domkapitlet om förbrytelsen ej döma, innan särskildt om det brott blifvit af verldslig rätt genom laga kraft egande utslag slutligen dömdt.

2. Varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning i fall, som i 8 § sägs, skall ådömas af domkapitlet.

3. Åtal mot prest för förbrytelse, som i 4 § sägs, skall upptagas af verldslig rätt.

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

4. Afsättning i fall, som i 7 § sägs, skall ådömas af samma domstol, som ådömer det straff, med hvilket embetets förlust bör följa.

I fråga härom anförde:

(Forts.)

Herr Waldenström från Gefle: I denna 13 § säges: »Om förbrytelse, som i 1, 2, 3, 5, 6 eller 9 §§ sägs, skall domkapitlet döma». Den 3 § lyder sålunda: »Är prest i embetsutöfning så öfverlastad af starka drycker, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen kan märkas, att han är drucken; dömes till mistning af embetet på viss tid eller afsättning». Enligt nu gällande förhållanden är en prest enligt lagen af den 16 november 1841 skyldig att för fylleriförseelse i likhet med alla andra menniskor stånda ansvar inför allmän domstol. Jag förstår för min del icke, hvarför man nu skulle gå ifrån denna anordning och i stället bestämman, att han skall stå till ansvar inför domkapitlet. Såsom herrarne veta, var denna sak just en af anledningarna, hvarför icke Andra Kammaren år 1879 godkände Kongl. Maj:ts förslag. Något behof af denna förändring synes mig alls icke vara för handen och jag hemställer derfor om afslag på denna punkt i lagförslaget.

Herr Rydin: Skäl för olika uppfattningar i denna fråga kunna nog förefinnas, men jag vill dock fästa uppmärksamhet vid lydelsen af 18 kapitlet 15 § i allmänna strafflagen, hvilken § lyder sålunda: »Öfverlastar sig någon af starka drycker så, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken är, och träffas han i sådant tillstånd å väg, gata eller annat allmänt ställe, straffes för fylleri, med böter, högst tjugo riksdaler.» Om den ifrågavarande bestämmelsen i nu förevarande lagförslag sagnades, skulle det ju blifva många fall, då en prest kunde vara öfverlastad utan att derfor kunna ställas till ansvar inför världslig rätt; och då fylleriförseelse af en prest väl bör ådraga honom straff, synes det naturligtvis vara skäl, att domkapitlet har magt och myndighet att i sådant fall bestraffa presten. Dessutom vill jag äfven fästa uppmärksamheten vid att i 18 kap. 15 § strafflagen allenast stadgas straff af böter, men att enligt detta lagförslag domkapitlet skulle hafva rätt att döma till mistning af embetet på viss tid eller embetets förlust. Jag tror derfor att för disciplinens upprätthållande, särskildt med afseende å här ifrågavarande förseelser, det är af vikt, att domkapitlet har en sådan bestraffningsrätt, då i allmänna lagen icke finnes någon annan bestämmelse än bötesstraff för vissa förbrytelser af ifrågavarande slag.

Herr Waldenström från Gefle: Jag beklagar, att jag för ögonblicket icke har till hands Sveriges rikets lag, ty jag skulle då uppläsa en annan § litet längre ned i samma förordning. Det står nem-

ligen i 1841 års förordning att, om en prestman under tjänstens utöfning är af starka drycker öfverlastad, vare han sitt prestembete och innehafvande tjänst förlustig. Alltså samma bestämmelse der som i § 3 af det föreliggande förslaget blott med den ringa förändringen på slutet, att presten hädanefter äfven skulle kunna dömas till mistning af embete å viss tid. Vidare heter det i samma paragraf af nämnda förordning, att, om en prest beträdes med fylleri utom tjänsten, så skall han straffas enligt en viss § kyrkolagen. Hade jag lagboken här, skulle jag visa, huru bestämmelserna lyda, men kanske herr Rydin, som har lagboken till hands, vill uppläsa dem.

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Herr Redelius: Med anledning af hvad här anförts ber jag att få fästa uppmärksamheten vid, att, om en prest befinnes vara drucken, sådant kan vara fallet antingen *under embetets utöfning* eller *utom embetet*. Om han är drucken *i embetet*, skulle han kunna straffas af domkapitlet enligt lagförslagets 3:dje §. Sker åter förseelsen *utom* embetet, kan den ske antingen inomhus i hemmet, i hvilket fall domkapitlet kan straffa presten, för så vidt han derigenom kan anses spilla sitt presterliga anseende; eller också å allmän plats, då presten kan enligt allmän lag åtalas och dömas af verldslig domstol till böter i likhet med alla andra; hvartill domkapitlet sedan kan lägga varning, suspension eller afsättning.

Herr Sven Nilsson: Jag ber för min del att få förena mig i herr Waldenströms uttalande. Jag kan nemligen icke föreställa mig, att det kan behövas en särskild domstol för prester i förevarande fall. Klyftan emellan befolkningen och presterna är redan stor nog för att man ej bör göra den ännu större genom dylika bestämmelser, som här äro föreslagna. Och jag kan icke finna annat än att det vore i hela landets intresse, icke minst för presterna sjelfve, att de liksom alla andra finge stå till rätta för sina handlingar inför allmän domstol, i synnerhet då det är fråga om förseelser af sådan art, att presten under utöfningen af sitt embete är öfverlastad med starka drycker. Då det i nu gällande lag, enligt hvad af herr Waldenström blifvit upplyst, är stadgadt, att ifrågavarande förseelser af prest skola straffas af allmän domstol, finnes väl också desto mindre skäl till ändring häruti. Jag anhåller därför att få yrka den förändring i föredragna 13 §, att siffran 3 utgår ur mom. 1 och i stället införas i mom. 3, hvidan första mom. skall lyda: »Om förbrytelser, som i 1, 2, 5, 6 eller 9 §§ sägs, skall domkapitlet döma» o. s. v. samt att 3 mom. i den föredragna § skulle lyda: Åtal mot prest för förbrytelse, som i 3 och 4 §§ sägs, skall upptagas af verldslig rätt. Jag kan ej tro, att förslaget skall behöva falla, om kammaren beslutar en sådan förändring, ty lagutskottet, som är skyldigt sammanbinda de olika besluten mellan kamrarna, behöfver ju blott i ett nytt betänkande föreslå denna rättelse, hvilken sedermera kan antagas äfven af Första Kamma-

Ang. förslag
till lag om
embetsbrott
af prest och
om laga dom-
stol i sådana
mål.

(Forts.)

ren. Och om genom den af mig föreslagna förändringen några brister i förslaget i öfrigt skulle uppstå, hvilket jag ej föreställer mig, kan jag icke tro annat än att lagutskottet jemväl skall kunna afhjelpa dem. Sedermera kommer det att bero på kyrkomötet om förslaget med en sådan ändring antages, hvilket man ej behöfver befara. Beträffande förslaget i öfrigt, har jag röstat emot detsamma, emedan jag anser det gå i en konservativ riktning, som icke är gagnelig för vår kyrka. Om man vill genom mera genomgripande förändringar förbättra vår nuvarande kyrkolagstiftning, tror jag det ej vara någon skada i att låta det föreliggande förslaget anstå ännu någon tid.

Jag anhåller om bifall till mitt yrkande.

Herr Danielson: Jag tror verkligen, att såväl herr Waldenström som den siste talaren missuppfattat den bestämmelse, hvarom här är fråga. Här är nemligen fråga derom, att, utöfver hvad en prest må kunna straffas för enligt allmän lag af allmän domstol, det må tillkomma domkapitlet denna domsrätt. Det säges, att, när en prest gjort sig skyldig till fylleri i embetet, så är det icke *nog* med det straff, han kan ådömas af världslig domstol, utan derför vill domkapitlet hafva rätt att särskildt bestraffa honom för sitt beteende som prest. Häri ligger alldeles icke att fritaga presten från ansvarsskyldighet inför världslig domstol enligt allmän lag. Det heter nemligen i förslaget, att, innan sådant mål är inför världslig domstol genom laga kraftegande dom afgjordt, får domkapitlet icke ålägga mistning af embetet. Här är således fråga om att *skärpa* bestraffningen för presters förbrytelser, så att de ej slippa blott med böter, utan äfven kunna dömas till mistning af embete på viss tid eller afsättning. Jag tror derför att förslaget ganska väl kan försvaras och ber att få yrka bifall till detsamma i oförändradt skick. Ty man kan ej, såsom här föreslagits, allenast stryka orden: »§ 3» i denna §, emedan, äfven om Första Kammaren ingår på förändringen, fordras i allt fall kyrkomötets bifall dertill.

Herr Waldenström från Gefle: Jag har nu framför mig Sveriges rikets lag och ber att derur få uppläsa de ställen, som jag i mitt förra anförande syftade på i kongl. förordningen den 16 november 1841. Der står i andra §, mom. 1: »Prestman, som under tjenstens utöfning är af starka drycker öfverlastad, vare sitt prestembete och innehafvande tjenst förlustig». Och i mom. 3: »I afseende på prestmän, som utom tjenstgöringen beträdas med fylleri, gälle föreskriften i 19 kap. 23 § kyrkolagen». I 10:de § heter det: »Förbrytelser emot denna förordning skola åtalas vid allmän domstol eller polisinnrättning».

Dessa bestämmelser skulle genom den nu föreslagna lagen upphävas och ifrågavarande förbrytelser, som förut hört till världslig rätt, läggas under domkapitlet. Jag hemställer om det kan vara skäl att göra detta, synnerligast som Riksdagen 1879

med uttryckligt framhållande häraf förkastade ett då framlagdt, *Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.*
i denna punkt alldeles liknande förslag.

Herr Rydin: Det kan ju icke tjena något till att i detta fall disputeras om betydelsen af 1841 års förordning emot fylleri och dryckenskap, då denna förordning är utgifven före 1864 års strafflag, som innehåller andra straffbestämmelser för fylleri. Men om vi i allt fall ställa oss på den ståndpunkt, som herr Waldenström intagit i frågan, vill jag fästa uppmärksamheten på, att det i nästa punkt af detta 1 mom. i 13 § af lagförslaget uttryckligen heter: »Innefattar förbrytelsen tillika brott, hvarför straff bör ådömas af verldslig rätt och som kan åtalas af annan än målseganden; då må domkapitlet om förbrytelsen ej döma, innan särskildt om det brott blifvit af verldslig rätt genom laga kraft egande utslag slutligen dömdt.» Vidare står det i 4 § 2 mom.: »Begär prest i sitt embete annan förbrytelse, den der i allmän strafflag eller annan till kyrkolag icke hänförlig författning är uttryckligen och särskildt nämnd såsom brott af embetsman; straffas såsom i den lag eller författning för hvarje fall sägs.» Om sålunda en prest begär en förbrytelse, som enligt allmänna lagen är belagd med straff, kan han därför åtalas inför verldslig domstol, men derutöfver har domkapitlet *rättighet* att, dels vid förseelser, som icke falla under allmän lag, dels ock i fall, som i 19 kap. 23 § kyrkolagen sägs, upptaga saken till pröfning. Nu har enligt detta lagförslag jemväl tillkommit *skyldighet* för domkapitlet att icke, innan saken varit föremål för åtal af allmän åklagare, utöfva sin jurisdiktion.

Herr Waldenström från Gefle: Det är ganska lätt att visa, att hvad herr Rydin nyss sade icke är öfverensstämmande med Sveriges rikets lag. Han menade först och främst att, efter som förordningen af den 16 november 1841 är äldre än strafflagen, skulle den också kunna anses såsom suspenderad genom strafflagen. Att så icke är fallet, synes af ingressen till detta lagförslag, deri det heter: »med upphäfvande af hvad förordningen emot fylleri och dryckenskap den 16 november 1841 innehåller om straff för prest, som är af starka drycker öfverlastad, så ock med ändring af hvad lag och författningar i öfrigt innehålla mot denna lag stridande, förordnas som följer.» Förordningen af 1841 är således icke i denna del suspenderad genom strafflagen, utan den skulle *först nu* suspenderas genom här föreliggande förslag. Och det skulle sedermera alls icke kunna förekomma, att en prest kunde lagföras inför verldslig domstol för fylleri; ty att så nu kan ske, har sin grund i 1841 års förordning, som genom denna lag skulle upphävas i denna del. Häraf kan man se, att professor Rydin tagit alldeles miste om, hvad som är allmän lag eller icke. För öfrigt skulle jag vilja fråga: om, såsom han säger, domkapitlet skulle döma i dylik sak, först sedan verldslig domstol slutligt dömt deri, hvad skulle då domkapitlets dom inne-

(Forts.)

Ang. förslag
till lag om
embetsbrott
af prest och
om laga dom-
stol i sådana
mål.

(Forts.)

hålla? Sedan verldslig domstol dömt till afsättning, hvad skulle kapitlet sedan göra åt saken?

Det synes mig sålunda uppenbart, att man genom denna 13 § vill för presterna borttaga en förpligtelse, som gäller för alla andra Sveriges invånare samt gifva dem en undantagsställning. Vill man veta orsaken härtill, kan man finna den af 1879 års Riksdags förhandlingar, enligt hvilka, såsom jag vill minnas, kyrkomötets vice ordförande framhöll, att det vore för menigheten obegärligt att ena gången se presten i tjenstutöfning uti kyrkan och andra gången se honom stå inför verldslig domstol såsom anklagad för fylleri. Sådana förargelseväckande scener tror man sig kunna undgå genom att öfverflytta domsrätten till högvörddiga domkapitlet.

Herr Lilienberg: Herr Waldenström har visserligen rätt deri, att förordningen af den 16 november 1841 icke är upphäfd genom 1864 års strafflag, såsom herr Rydin ansåg, i hvad den rör förbrytelse af prest. Men hela saken förefaller mig dock ganska enkel. För närvarande är det så, att, om prest beträdes med fylleri under tjenstutöfning, skall han dömas af domkapitlet, och deri är sålunda ingen ändring gjord genom detta lagförslag. Då genom 1787 års författning är stadgad, att domkapitlet skall upptaga och afgöra alla de mål, som röra en prests förhållande i embetet och ankomma på föreställning, afstängning på viss tid eller afsättning, så måste också domkapitlet döma i det fall, som säges i 2 § af 1841 års förordning.

Herr Waldenström från Gefle: Herr Lilienberg ville göra troligt, att genom föreliggande 13 § ingen ändring är gjord i hvad som nu är lag rörande forum för fylleriförseelser af prest. Det vore väl märkvärdigt, då i 1841 års förordning säges att, om prestman under tjenstutöfning är drucken, skall han åtalas vid allmän domstol, men i detta lagförslag stadgas, att prest skall för fylleri dömas af domkapitlet. Är icke detta en förändring, så begriper jag icke hvad som skall kallas förändring.

Hvarför skulle man för öfrigt återgå till medeltida förhållanden, då presten i så väl rent kriminella som i borgerliga saker, skulle dömas af en särskild domstol, under det att allmän domstol skulle vara till för alla andra människor? Jag kan icke finna något skäl der till.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Billing: Man kan nästan känna sig tveksam om hvad man skall säga i denna fråga, derför att det framstälts så många påståenden om huru våra nu gällande lagar i hvad de röra fylleriförseelse af prest rätteligen skola förstås. För min del kan jag icke inse annat än att, om en person, vare sig prest eller annan, är full på allmän plats och åstadkommer förargelse, skall han dömas efter 18 kap. 15 § strafflagen. Är presten deremot full

under embetsutöfning, skall han dömas efter § 2 i 1841 års förordning, hvori säges, att han skall vara sitt prestembete och innehafvande tjänst förlustig. Nu är i detta afseende uti ifrågasvarande lagförslag ingen annan förändring föreslagen, än att prest, som under embetsutöfning är af starka drycker öfverlastad, kan därför afsättas eller under viss tid mista embetet, hvilket skall afgöras af domkapitlet. I 3 § af detta lagförslag har nemligen tillkommit den bestämmelsen, att fylleri af prest under embetsutöfning kan få försonas med mistning af embetet på viss tid, och hvilken bestämmelse gör att jag för min del tycker det vara skäl att antaga denna 13 § oförändrad. Men gör man det ej, kommer fylleriförseelse af prest under embetsutöfning att fortfarande medföra den påföljd, att han skall dömas till afsättning. Det nu gällande stadgandet, att presten skall vara afsatt för fylleri under embetsutöfning, har alltid synts mig allt för drakoniskt, ty det behöfver ju icke alltid vara särdeles dåliga anlag hos en prest, därför att han någon enda gång icke varit nog försigtig af sig utan befunnits öfverlastad. Då kyrkomötet och alla andra myndigheter, som yttrat sig i denna fråga, ansett att det för sådana fall borde kunna stanna vid mistning af embetet på viss tid, kan jag icke förstå, hvarför herrarne af denna kamrere skulle vilja vara så stränga och säga, att presten skall ovilkorligen afsättas för dylik förseelse.

Sälunda skall framdeles, enligt min åsigt, prest, som är full och störer allmän ordning, dömas efter 18 kap. 15 § strafflagen, men om han gör sig skyldig till dylik förseelse under embetsutöfning, skall han dömas efter föreliggande lag. Då jag alltså icke kan se någon fara i att antaga ifrågasvarande stadgande, utan tvärt om detsamma måste anses vara välbehöfligt, yrkar jag bifall till 13 § oförändrad.

Herr Waldenström från Getle: Jag förundrar mig verkligen öfver våra herrar jurister. Herr Billings anförande var ju endast egnadt till att blanda bort saken. Aldrig har jag talat om huru vida presten bör straffas mildare eller strängare, i fall han super sig full, utan endast om huru vida han bör dömas af verldslig rätt eller af domkapitlet. Är det så att herr Billing anser, att presten bör kunna dömas endast till mistning af embetet på viss tid för fylleri under embetsutöfning, så må han motionera om ändring af 2 § i 1841 års förordning; men icke är det behöfligt för en mildring i der stadgade straffbestämmelser, att prestens dömande öfverflyttas från en verldslig till en andlig domstol.

Frågan är således den: skola vi göra den ändringen att, då en prest nu i likhet med hvarje annan människa för fylleribrott i och utom tjänsten skall dömas af verldslig rätt, denna domsrätt hädanefter skall öfverflyttas till konsistorierna?

Herr Rydin: Jag vill blott fästa uppmärksamheten på, att den lindring i straffet, som i 3 § blifvit föreslagen, skedde på an-

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål. märkning af högsta domstolen. Högsta domstolen ansåg nemligen, att det kunde finnas tillfällen, då det vore ursäktligt, om en prest befundes något öfverlastad, i synnerhet i utöfningen af sådana embetsgöromål, som ej egentligen tillhörde prestembetet. Men detta är en sak för sig.

(Forts.) Beträffande den fråga, som nu egentligen är föremål för diskussion, är att märka, att, så snart en prest i något slags embetsutöfning, vare sig i kyrkan och under gudstjensten eller i embetsutöfning i andra afseenden, gjort sig skyldig till dryckenskap, han, enligt detta lagförslag, kan tilltalas af domkapitlet, och att det är detta, som kan upptaga frågan och döma till mistning af embetet på viss tid eller afsättning. Herr Waldenström citerar mycket ofta anekdoter och berättelser. Det torde dock vara svårt att kontrollera, huru vida hans uppfattning der vid lag är riktig eller huru vida icke ändrade förhållanden skulle kunna göra, att sakerna kunde ses på annat sätt. För min del vill jag icke, då jag ej har handlingarne i ett mal, göra reda för sjelfva malet, ty det kan hända att man misstager sig. Jag har mig dock bekant, att ledamöter af en församling angifvit sin prest för fylleri inför domkapitlet. Målet har remitterats till allmän åklagare, men då det kommit till domstolen, har ingen velat afgifva något yttrande i frågan; ingen ville uppträda mot sin stackars prest, derför att han då ovillkorligen skulle dömas till mistning af embetet. Jag anser derför att med den lindring i straffet, som nu föreslagits, och då domkapitlet i alla fall kan upptaga sådana förseelser till beifrande, saken ligger bättre i domkapitlets hand än i allmän åklagares.

Herr Lilienberg: Jag ber om ursäkt, att jag upptager kammarens tid, men jag måste yttra några ord med anledning af den anmärkning, herr Waldenström gjorde mot mig.

Han sade, att jag origtigt läst 1841 års förordning, men den beskyllningen måste jag vända mot honom tillbaka. Lagen är ganska klar och tydlig i denna fråga. Den innehåller icke några bestämmelser i fråga om forum, annat än i 10 §. Der heter det: »Förbrytelser mot denna förordning skola åtalas vid allmän domstol eller polisinstättning; dock att, derest den, hvilken angifves för fylleri, jemväl tilltalas för annat under fylleriet begånget brott, som, enligt lag eller särskilda författningar, till viss domstol hörer, eller angifvelse för fylleri förekommer mot sådan person, som för brott bör af särskild domstol dömas, samma domstol har att åtalet för fylleriförseelsen till pröfning upptaga». Nu är förhållandet just i afseende på prester det, att, om en prestman beträdes med fylleri, ansvaret är afsättning; och så säger kongl. brefvet af år 1787, att det tillkommer domkapitlet att döma i alla sådana mål, der ansvaret för prest kan blifva suspension eller tjenstens förlust. Så har det också alltid praktiserats, att det nemligen är domkapitlet, som dömer, men att ransakningen sker vid verldslig domstol.

Herr Widström: Ehuru det synes vara riskabelt för en jurist att yttra sig i denna fråga efter de uttalanden, som här emot jurister förekommit, skall jag dock, efter som mitt yttrande egentligen icke afser annat än uppläsandet af en lagparagraf, våga försöket.

Den förste talaren, som opponerade sig emot den nu föredragna paragrafen, fäste sig vid 1841 års förordning och förmenade, att af denna skulle följa, att en prest för fylleri i tjenstens utöfning skall dömas af allmän underrätt. Jag vill läsa upp en del af det kongl. bref, som vice ordföranden i lagutskottet syftade på, men som han måhända icke hade till hands. Det är kongl. brefvet af den 7 december 1787, hvars första paragraf lyder så: »Det tillhör consistorium att upptaga och afgöra alla de mål, som röra en prests förhållande i embetet och ankomma på föreställning, afhållande från tjensten på viss tid eller embetets förlust». Der finnes således uttryckligen stadgadt, att sådana mål, som kunna hafva dessa påföljder, skola upptagas och afdömas af konsistorierna, och, såsom vice ordföranden i lagutskottet sade, har också alltid så förfarits. Det nu föreliggande förslaget innefattar följaktligen icke någon ändring i detta förhållande, utan bestämmer, att samma förhållande som förut egt rum, fortfarande skall iakttagas. Det var antagligen icke heller den nu anmärkta omständigheten, som vålade, att den mot denna § svarande 18 § i det förra lagförslaget föll vid 1879 års riksdag, utan det var därför att denna Riksdag ansåg att det var åtskilliga andra frågor, som borde tillhöra världslig domstol och icke konsistorierna. Dessa punkter äro, på sätt justitieministern Bergström i sitt yttrande i konseljen i juli månad förlidet är påpekade, iakttagna i det förändrade lagförslag, som nu föreligger till afgörande. Följaktligen finnes intet skäl, vare sig i hittills gällande lag eller i andra omständigheter, som blifvit åberopade, att vidtaga någon ändring i denna paragraf, och så mycket mindre vore sådant välbetänkt, som hela förslaget då för denna gång skulle förfalla.

Herr Thomasson: Det var ju att förvänta, att den ärade talaren på geflebanken skulle sätta sig emot detta förslag. Men deremot väntade jag icke, att någon annan skulle kunna hafva något att säga deremot. Då så emellertid skett och en ärad talare på skånebanken i detta afseende gjort gemensam sak med herr Waldenström, skall jag be att få yttra några få ord om min ställning till förslaget och på samma gång hemställa, att kammaren icke må förkasta detsamma. Jag vill dervid betona — hvad som också blifvit framhållet — att, om denna paragraf förkastas, förfaller hela lagförslaget. Hvar och en som vet — och jag är viss om att de flesta i denna kammare hafva någon erfarenhet derom — hvilken osäkerhet och oklarhet för närvarande råder icke blott i fråga om de lagbestämmelser, enligt hvilka brott af prester skola dömas, utan äfven i fråga om forum, der åtalen skola anhängiggöras, måste vara lifligt angelägen om, att lag-

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

stiftningen snarast möjligt må göra slut på detta oeffterrättlighets-tillstånd. För närvarande är det icke brottets karakter, utan straffets beskaffenhet, som bestämmer frågan om forum. Om en prest begår brott, som föranleder varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning, skall han under alla förhållanden dömas af domkapitlet.

(Forts.)

Om prestman deremot begår brott, som medför annat slag af straff, så skall han dömas af verldslig rätt. Det är detta som icke minst har vållat förvirring. Ty det finnes många brott, om hvilka man på förhand icke kan veta, hvilket slags straff de föranleda, och man måste således först hålla ransakning, innan man vet till hvilken domstol målet hör. Detta förslag hvilat deremot på en sund och riktig grundsats, den nemligen att, om en prest i egenskap af kyrkans tjenare begår brott, då skall han dömas efter kyrklig strafflag och inför kyrklig jurisdiktion, men om deremot i egenskap af statens embetsman — ty han är ju äfven det — begår en förbrytelse, så skall han dömas efter allmän strafflag och af verldslig domstol. Detta är en klar och tydlig skilnad, som gör all oreda för framtiden omöjlig eller åtminstone icke antaglig. Till följd af denna grundsats har man i 13:de paragrafen velat öfverflytta domsrätten öfver ifrågavarande brott, fylleri begånget af prest under embetsutöfning, från den verldsliga till den andliga domstolen. Det är detta som man, efter hvad jag kan förstå, tyckt vara att utvidga kyrkans lagskipningsrätt. Men man skall å andra sidan deremot väga, att den kyrkliga myndigheten blifvit på andra områden inskränkt och i sjelfva verket måste man medgifva, att detta förslag i stort och helt taget icke utsträckt den kyrkliga befogenheten, utan tvärt om den verldsliga. Så bör det också vara, men detta hindrar icke att den grundsats, som riktigt blifvit underlagd förslaget, också genomföres. Det vore derföre, enligt mitt förmenande, mycket oklokt, om vi nu förkastade detta förslag, hvilket i sitt nuvarande skick företer betydliga förbättringar i jämförelse med det ursprungliga, sådant det framlades för 1879 års Riksdag.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag i den nu föredragna paragrafen.

Herr Waldenström från Gefle: Jag ber om ursäkt att jag åter måste taga till ordet i denna fråga.

Herr Widström anförde kongl. brefvet den 7 december 1787. Emellertid torde hvar och en kunna se, att det nu föreliggande förslaget skulle antagas »med upphäfvande ej mindre af alla i kyrkolagen af år 1686 och andra till kyrkolag hänförliga författningar gifna straffbestämmelser för embetsbrott af prest, än äfven af hvad förordningen emot fylleri och dryckenskap den 16 november 1841 innehåller om straff för prest, som är af starka drycker öfverlastad, så ock med ändring af hvad lag och författningar i öfrigt innehålla mot denna lag stridande». Om detta lagförslag antoges, skulle således allt hvad som i öfriga förord-

ningar finnes stridande häremot vara upphäfdt. Detta säges ju klart och tydligt i ingressen till det nu föreliggande lagförslaget. Hvad som deremot här framhålles under diskussionen, blir icke lag.

Det har här också blifvit sagdt, att hela lagförslaget skulle falla, om kammaren nu förkastar denna del af den 13:de §:en. Ja, det är ju möjligt, men jag anser den omständigheten icke utgöra något skäl för att antaga något, som vi finna vara origtigt.

Herr Thomasson talade om den beklagliga osäkerhet, som vore rådande i de nuvarande förhållandena. Men här vid lag finnes icke någon osäkerhet. Det heter nemligen i § 2 af kongl. förordningen den 16 november 1841: »Prestman, som under tjenstens utöfning är af starka drycker öfverlastad, vare sitt prestembete och innehafvande tjenst förlustig» och i 3:dje momentet af samma paragraf: »I afseende på prestmän, som utom tjenstgöringen beträdas med fylleri, gälle föreskriften i 19 kap. 23 § kyrkolagen». Och slutligen stadgas i förordningens 10:de §: »Förseelser emot denna förordning skola åtalas vid allmän domstol eller polis-inrättning; dock att, derest den, hvilken angifves för fylleri, jemväl tilltalas för annat under fylleriet begånget brott, som, enligt lag eller särskilda författningar, till viss domstol hörer, eller angifvelse för fylleri förekommer emot sådan person, som för brott bör af särskildt domstol dömas, samma domstol har att åtalet för fylleriförseelsen till pröfning upptaga».

Det är ju meningen att upphäfva denna lag nu i allt hvad den rör prest och således lägga domsrätten öfver fylleriförseelse af prest, så väl i som utom embetet, under domkapitlet. Det var således origtigt hvad herr Thomasson sade, att, då prest begått fylleriförseelse i tjensteutöfning, så skulle han dömas inför domkapitlet, men då förseelsen egt rum utom embetet, så skulle han dömas inför allmän domstol. Ty, som jag påpekat, lagförslaget innehåller, att kongl. förordningen den 16 november 1841 skulle upphävas i allt hvad den rör straff för prest, som är af starka drycker öfverlastad, och icke blott i fråga om straff för prest, som *under embetsutöfning* är öfverlastad.

Jag vill för öfrigt påpeka, att, om detta förslag blir lag, så blir det kyrkolag, hvilken sedermera aldrig kan ändras emot kyrkomötets veto.

Jag vidhåller således mitt yrkande, att kammaren måtte afslå den nu föredragna paragrafen i denna del.

Herr Rydin: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid. Jag vill endast fästa uppmärksamheten derpå, att herr Waldenström hade helt och hållet orätt, då han sade att det af herr Widström åberopade kongl. brefvet den 7 december 1787 icke längre vore gällande, om det nu föreliggande lagförslaget blefve lag. Det heter nemligen i ingressen till detta förslag: »med upphäfvande ej mindre af alla i kyrkolagen af år 1686 och andra till kyrkolag hänförliga författningar gifna *straffbestämmelser* för embetsbrott af prest» etc. Det är således endast *straffbestäm-*

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

(Forts.)

Ang. förslag till lag om embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål. *melserna*, som skulle upphävas genom ifrågavarande lagförslags antagande, men icke rättegångsordningen. Nu gäller 1787 års cirkulär endast rättegångsordningen i domkapitlen och står därför riktigt upptaget under rättegångsordningen i domkapitlen, 15:de paragrafen. Den berör således icke de i kyrkolagen upptagna förbrytelser och deras bestraffning.

(Forts.)

För öfrigt vill jag endast tillägga, att just denna öfverläggning bäst visar, huru nödvändigt det är att fatta ett beslut i denna fråga för att afgöra den strid, som hittills varit rådande så väl i afseende på 1841 års förordning som äfven i allmänhet i afseende på rätt forum i fråga om presterliga förbrytelser. Om deremot en prest anträffas af starka drycker öfverlastad på öppen väg eller gata, så är det en gifven sak att han, på grund af stadgandet i 18 kap. 15 § strafflagen, i sådant fall skall vid allmän domstol åtalas.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen till proposition upptagit hvart och ett af de olika yrkanden, som förekommit, blef den ifrågavarande paragrafen af kammaren godkänd.

§§ 14—17.

Godkändes.

Likaledes blefvo *ingressen* och *rubriken* till lagförslaget godkända, hvarjemte utskottets slutligen gjorda *hemställda* förklarades hafva blifvit besvarad genom kammarens nu i ämnet fattade beslut.

§ 8.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af 10 kap. 2 § giftermålsbalken.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden och memorial:-

n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna;

n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 11, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommuni-

kationer och torrläggning af vattensjuka marker, samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande;

n:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

n:o 13, i anledning af statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden;

n:o 14, angående försäljning till Örnsköldsviks köping af kronohemmanet $4\frac{1}{4}$ seland Norrlungånger n:o 1 i Vesternorrlands län; och

n:o 15, angående efterskänkande af kronans rätt till vissa danaarf.

Kammaren beslöt att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 10.

Justerades två protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>P. Stockman</i>	under 14 dagar från och med den 16 dennes			
» <i>G. A. Wändahl</i>	» 10	»	» 13	»
» <i>A. H. Nordenfelt</i>	» 8	»	» 13	»
» <i>J. P. Dahlberg</i>	» 14	»	» 13	»
» <i>A. G. Anderson</i>				
i Himmelsby	» 5	»	» 11	»

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,55 e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.

Tisdagen den 12 februari

kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 4 innevarande februari förda protokoll.

§ 2.

Upplästes två så lydande protokoll:

1:o) År 1889 den 9 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hafva utfallit sålunda:

herr ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, borgmästaren Eskilander Thomassen	47 röster
» revisionssekreteraren Magnus Wilhelm Huss.....	1 röst;

till följd hvaraf herr ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, borgmästaren Eskilander Thomasson blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

W. Stråle.
A. P. Danielson.

Alfred Piper.
J. Smedberg.

2:o) År 1889 den 9 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombudsman, ifall han, innan nästa lagtima Riksdag anstält nytt val af justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hafva utfallit sålunda:

herr ledamoten af Riksdagens Första Kammare, revisionssekreteraren Magnus Wilhelm Huss.....	48 röster;
--	------------

till följd hvaraf herr ledamoten af Riksdagens Första Kammare, revisionssekreteraren Magnus Wilhelm Huss blifvit till Riksdagens justitieombudsmans efterträdare utsedd.

W. Stråle.
A. P. Danielson.

Alfred Piper.
J. Smedberg.

Kammaren beslöt, att underrättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade, hvilka borde anmodas att uppsätta förslag till såväl förordnanden för

de valde som underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anmälan om valens utgång; och lades protokollen derefter till handlingarne.

§ 3.

Efter föredragning vidare af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen angående utsträckt användning af undsättningsfondens tillgångar öfverlemnades densamma till behandling af statsutskottet.

§ 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 2, 3, 4, 11, 12, 13, 14 och 15.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets memorial och utlåtande

n:o 8, angående öfverlemnande till särskilda utskottet af en till lagutskottet hänvisad motion; och

n:o 9, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 26 kap. 1 och 8 §§ samt 30 kap. 5 § rättegångsbalken.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 6.

Justerades två protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *J. H. E. Dieden* under 14 dagar från och med morgondagen.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,43 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.